
Kyrkomötet Kyrkostyrelsens skrivelse 2011:6

Revision och granskning av Svenska kyrkans verksamhet

Kyrkostyrelsen överlämnar denna skrivelse till kyrkomötet.

Uppsala den 16 juni 2011

Anders Wejryd

Helén Ottosson Lovén

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelsen föreslås ändringar i kyrkoordningen utifrån en av kyrkostyrelsen företagen utredning om revision och granskning av Svenska kyrkans verksamhet. Ändringarna innebär bl.a.

- Endast auktoriserad eller godkänd revisor som avlagt revisorsexamen får utföra lagstadgad revision i församling och samfällighet.
- Endast auktoriserad revisor får utföra lagstadgad revision i stift och på nationell nivå. Dispensmöjlighet för stiftet att utse godkänd revisor utgår därmed.
- Krav på revisorsersättare utgår.
- Möjlighet att utse revisionsbolag till revisor införs.
- Krav införs på att vald revisor även måste vara revisor i dotterföretag.
- Flexibel mandatperiod om högst fyra år införs för yrkesrevisor.
- Kopia på oren revisionsberättelse i församling eller samfällighet ska lämnas till stiftet.
- Kravet på särskild granskningsrapport för kollektrevisionen avskaffas.
- Revisor, som inte är utsedd i egenskap av yrkesrevisor, ska vara döpt och medlem i Svenska kyrkan.
- Revisor får inte vara ledamot eller ersättare i något organ i den organisatoriska enhet som revisorn ska granska. Inskränkningar finns även för ledamöter/ersättare i domkapitel och Överklagandenämnden.
- Krav på skriftlig arbetsordning för kyrkoråd, kyrkonämnd, stiftsstyrelse och kyrkostyrelse införs.
- Ett antal mindre förändringar i kyrkoordningen med syfte att förtydliga gällande regelverk.

De nya bestämmelserna föreslås träda i kraft 1 januari 2013 med undantag av bestämmelsen om avskaffande av särskild granskningsrapport för kollektrevisionen. Den bestämmelsen föreslås träda i kraft 1 januari 2012.

Innehåll

Skrivelsens huvudsakliga innehåll	1
Kyrkostyrelsens förslag till kyrkomötesbeslut	3
Ändringar i kyrkoordningen.....	3
Övergångsbestämmelse.....	14
1. Revision inom Svenska kyrkan.....	15
2. Bestämmelser om revision före år 2000	16
3. Bestämmelser om revision från och med år 2000.....	16
4. Inomkyrkliga bestämmelser om revision	19
5. Utökad kyrklig verksamhetsrevision	21
6. Verkställande organ och dess uppgifter.....	24
7. Regelförenkling	26
8. Överväganden	27
Utdrag ur kyrkostyrelsens protokoll	40
Bilaga 1 Förteckning över inkomna remissvar	41

Kyrkomötet beslutar att anta Kyrkostyrelsens förslag till ändringar i 3, 4, 7, 9, 12, 16, 43, 48, 50 och 52 kap. i kyrkoordningen.

Ändringar i kyrkoordningen

Kyrkomötet beslutar i fråga om kyrkoordningen (SvKB 1999:1)

dels att nuvarande 43 kap. 10 §, 48 kap. 4–5 §§, 50 kap. 2, 5–6 §§ och 52 kap. 3 § ska upphöra att gälla,

dels att 3 kap. 6 §, 4 kap. 6, 25 och 32 §§, 7 kap. 1 och 15 §§, 12 kap. 1 §, 16 kap. 2 §, 48 kap. 1, 6–7 §§, 50 kap. 1 § och 52 kap. 1 § samt rubrikerna före 48 kap. 1 § och 50 kap. 1 § ska ha följande lydelse,

dels att rubrikerna för kapitel 48, 50 och 52 ska ha följande lydelse,

dels att nuvarande 48 kap. 2 § ska betecknas 48 kap. 6 §, 48 kap. 3 § ska betecknas 48 kap. 7 §, 50 kap. 3 § ska betecknas 50 kap. 4 §, 50 kap. 4 § ska betecknas 50 kap. 5 §, 52 kap. 2 § ska betecknas 52 kap. 4 § samt 52 kap. 4 § ska betecknas 52 kap. 5 § och ha följande lydelse, samt att rubriken före nuvarande 48 kap. 2 § ska stå före den nya 48 kap. 6 §, rubriken före 48 kap. 3 § ska stå före den nya 48 kap. 7 §, rubriken för 50 kap. 3 § ska stå före den nya 50 kap. 4 §, rubriken före 52 kap. 3 § ska stå före den nya 52 kap. 4 § samt att rubriken före 52 kap. 4 § ska stå före den nya 52 kap. 5 §,

dels att det ska införas nio nya paragrafer 9 kap. 2 c §, 48 kap. 2–5 §§, 50 kap. 2–3 §§ och 52 kap. 2–3 §§ av följande lydelse samt nya rubriker närmast före 48 kap. 2–4 §§, 50 kap. 2–3 §§, 52 kap. 2–3 §§ av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap. Beslutande organ i församlingar och samfälligheter

Kyrkofullmäktiges och samfällda kyrkofullmäktiges uppgifter

6 § Kyrkofullmäktige och samfällda kyrkofullmäktige beslutar i principiella ärenden och i ärenden som på annat sätt är av större vikt, främst

1. mål och riktlinjer för verksamheten,
2. budget, kyrkoavgift och andra viktiga ekonomiska frågor,
3. kyrkorådets, kyrkonämndens och andra nämnders organisation och verksamhetsformer,
4. val av ledamöter och ersättare i kyrkoråd, kyrkonämnden och andra nämnder,
5. val av revisorer och revisorsersättare,
6. grunderna för ekonomiska förmåner åt förtroendevalda, och
7. årsredovisning och ansvarsfrihet.

6 § Kyrkofullmäktige och samfällda kyrkofullmäktige beslutar i principiella ärenden och i ärenden som på annat sätt är av större vikt, främst

1. mål och riktlinjer för verksamheten,
2. budget, kyrkoavgift och andra viktiga ekonomiska frågor,
3. inrättande av nämnder och deras uppgifter,
4. val av ledamöter och ersättare i kyrkoråd, kyrkonämnden och andra nämnder,
5. val av revisorer,
6. grunderna för ersättning till förtroendevalda och revisorer,
7. fastställande av årsredovisningens resultat- och balansräkning, och
8. ansvarsfrihet

Kyrkofullmäktige beslutar om godkännande av församlingsinstruktionen enligt 57 kap. 6 §. Kyrkofullmäktige och samfällda kyrkofullmäktige beslutar också i andra frågor som anges i kyrkoordningen.

Samfällda kyrkofullmäktige får, i fråga om första stycket 1, inte besluta om andra mål och riktlinjer än sådana som avser ekonomisk utjämning, resurshushållning och service.

Kyrkofullmäktige i de församlingar som ingår i en samfällighet får inte besluta om de uppgifter som avses i första stycket 2 och 5–7 utan dessa bestäms av samfällda kyrkofullmäktige.

Kyrkofullmäktige i de församlingar som ingår i en samfällighet får inte besluta om de uppgifter som avses i första stycket 2 och 5–8 utan dessa bestäms av samfällda kyrkofullmäktige.

4 kap. Kyrkorådet, kyrkonämnden och andra nämnder i församlingar och samfälligheter

6 § Kyrkorådet ska uppmärksamta följa de frågor som kan inverka på församlingens ekonomiska ställning.

Kyrkorådet ska också göra de framställningar som behövs till kyrkofullmäktige och nämnder liksom till andra kyrkliga organ samt statliga och kommunala myndigheter.

Kyrkorådet ska fastställa en arbetsordning för sitt arbete.

Tillsättning av nämnder

25 § För förvaltning och verkställighet får kyrkofullmäktige tillsätta de nämnder som behövs. Ledamöter och ersättare i sådana nämnder väljs av fullmäktige till det antal som fullmäktige bestämmer. Det ska också finnas en valnämnd. Bestämmelser om valnämnd finns i 38 kap. 3 §.

För dessa nämnder tillämpas bestämmelserna om kyrkorådet i 14 a–20, 22–23 §§.

För dessa nämnder tillämpas bestämmelserna om kyrkorådet i 6 § tredje stycket, 14 a–20, 22–23 §§.

För valnämnden gäller även 14 §.

Kyrkofullmäktige ska anta reglementen med närmare bestämmelser om nämndernas verksamhet.

Hänvisningsbestämmelser

32 § Följande bestämmelser om kyrkorådet i en församling ska tillämpas på kyrkonämnden och övriga nämnder i samfälligheten:

- 14 § om mandatperiodens längd,
- 14 a § om vad som sker efter ett omval eller en ny sammanräkning,
- 15 § om fyllnadssval,
- 16 § första stycket och 17 § om ordförandeskapet,

32 § Följande bestämmelser om kyrkorådet i en församling ska tillämpas på kyrkonämnden och övriga nämnder i samfälligheten:

- 6 § tredje stycket om fastställande av arbetsordning
- 14 § om mandatperiodens längd,
- 14 a § om vad som sker efter ett omval eller en ny sammanräkning,
- 15 § om fyllnadssval,

- 18 § om när sammanträdena ska hållas,
- 19 § om ersättarnas tjänstgöring,
- 20 § om beslutförhet,
- 22 och 22 a §§ om jäv,
- 23 § om ärendenas avgörande och protokoll,
- 25 § om tillsättning av nämnder, och
- 26 § om närvarorätt vid sammanträden m.m.

- 16 § första stycket och 17 § om ordförandeskapet,
- 18 § om när sammanträdena ska hållas,
- 19 § om ersättarnas tjänstgöring,
- 20 § om beslutförhet,
- 22 och 22 a §§ om jäv,
- 23 § om ärendenas avgörande och protokoll,
- 25 § om tillsättning av nämnder, och
- 26 § om närvarorätt vid sammanträden m.m.

Då ska följande gälla:

1. Bestämmelserna om församling och kyrkofullmäktige ska avse samfälligheten och dess samfälliga kyrkofullmäktige.
2. Bestämmelserna om mandatperiodens längd gäller kyrkonämnden och valnämnden.
3. Kungörelser och tillkännagivanden ska anslås på samfällighetens anslagstavla.

7 kap. Stiftsfullmäktige, stiftsstyrelsen och nämnderna

STIFTSFULLMÄKTIGE

Stiftsfullmäktiges uppgifter

- 1 § Stiftsfullmäktige beslutar i principiella ärenden och i ärenden som på annat sätt är av större vikt, främst
1. mål och riktlinjer för verksamheten,
 2. budget, kyrkoavgift och andra viktiga ekonomiska frågor,
 3. *stiftsstyrelsens och nämndernas organisation och verksamhetsformer,*
 4. val av ledamöter och ersättare i stiftsstyrelse och nämnder,
 5. val av revisorer *och revisors-ersättare,*
 6. grunderna för *ekonomiska förmåner* åt förtroendevalda, *och*
 7. *årsredovisning och ansvarsfrihet.*

Stiftsfullmäktige beslutar också i andra frågor som anges i kyrkoordningen.

Stiftsfullmäktige i Visby stift beslutar inte i frågor rörande utlandskyrkan enligt 2 kap. 16 §.

- 1 § Stiftsfullmäktige beslutar i principiella ärenden och i ärenden som på annat sätt är av större vikt, främst
1. mål och riktlinjer för verksamheten,
 2. budget, kyrkoavgift och andra viktiga ekonomiska frågor,
 3. *inrättande av nämnder och deras verksamhet,*
 4. val av ledamöter och ersättare i stiftsstyrelse och nämnder,
 5. val av revisorer,
 6. grunderna för *ersättning* åt förtroendevalda *och revisorer,*
 7. *fastställande av årsredovisningens resultat- och balansräkning, och*
 8. *ansvarsfrihet.*

Hur bestämmelserna om kyrkoråd i församlingar tillämpas på stiftsstyrelsen och stiftets nämnder

15 § Följande bestämmelser om kyrkorådet i en församling ska tillämpas på stiftsstyrelsen och stiftets nämnder:

- 4 kap. 14 a § om vad som sker efter ett omval eller en ny sammanräkning,
- 4 kap. 15 § om fyllnadsval,
- 4 kap. 17 § första stycket om tillfällig ordförande,
- 4 kap. 18 § om när sammanträdena ska hållas,
- 4 kap. 19 § om ersättarnas tjänstgöring,
- 4 kap. 20 § om beslutförhet,
- 4 kap. 22 och 22 a §§ om jäv,
- 4 kap. 23 § om ärendenas avgörande och protokoll,
- 4 kap. 25 § om tillsättning av nämnder, och
- 26 § om närvarorätt vid sammanträden m.m.

Då ska följande gälla:

1. Bestämmelserna om kyrkofullmäktige, kyrkoråd och nämnder ska avse stiftsfullmäktige, stiftsstyrelsen och stiftets nämnder.
2. Bestämmelserna om närvaro- och yttranderätt för kyrkoherden ska avse biskopen och, när han eller hon har förhinder, domprosten.
3. Kungörelser och tillkännagivande ska anslås på stiftets anslagstavla.
4. Stiftsstyrelsen och nämnderna får begära upplysningar från kyrkoråden, kyrkonämnderna och pastoratsnämnderna, när det behövs för att stiftsstyrelsen och nämnderna ska kunna fullgöra sina uppgifter.

15 § Följande bestämmelser om kyrkorådet i en församling ska tillämpas på stiftsstyrelsen och stiftets nämnder:

- 4 kap. 6 § tredje stycket om fastställande av arbetsordning
- 4 kap. 14 a § om vad som sker efter ett omval eller en ny sammanräkning,
- 4 kap. 15 § om fyllnadsval,
- 4 kap. 17 § första stycket om tillfällig ordförande,
- 4 kap. 18 § om när sammanträdena ska hållas,
- 4 kap. 19 § om ersättarnas tjänstgöring,
- 4 kap. 20 § om beslutförhet,
- 4 kap. 22 och 22 a §§ om jäv,
- 4 kap. 23 § om ärendenas avgörande och protokoll,
- 4 kap. 25 § om tillsättning av nämnder, och
- 26 § om närvarorätt vid sammanträden m.m.

9 kap. Domkapitlet

2 c § Av bestämmelserna i 48 kap. 4 och 5 §§ samt 50 kap. 3 § framgår att ledamot eller ersättare i domkapitlet inte får vara revisor i församling eller samfällighet som ligger i det stiftet eller i stiftet.

Kyrkostyrelsen

- 1 § Kyrkostyrelsen leder och samordnar förvaltningen av den nationella nivåns uppgifter.

Kyrkostyrelsen ska uppmärksamt följa de frågor som kan inverka på den nationella nivåns ekonomiska ställning.

Kyrkostyrelsen ska också göra de framställningar som behövs till kyrkomötet och till andra kyrkliga organ, internationella och nationella organisationer samt statliga och kommunala myndigheter.

Kyrkostyrelsen ska fastställa en arbetsordning för sitt arbete.

16 kap. Svenska kyrkans överklagandenämnd

Nämndens sammansättning

- 2 § Överklagandenämnden ska bestå av följande ledamöter:

1. en ordförande som är eller har varit ordinarie domare,
2. en ledamot som är präst och har avlagt teologie doktorsexamen,
3. en ledamot som är präst och har dokumenterad kunskap och erfarenhet inom det kyrkorättsliga området,
4. en ledamot som har avlagt juris kandidatexamen eller juristexamen, och
5. en övrig ledamot.

Ledamöterna ska ha god kännedom om Svenska kyrkans verksamhet.

För ordföranden ska det finnas en personlig ersättare. För var och en av de övriga fyra ledamöterna ska det finnas två personliga ersättare. Ersättarna ska uppfylla de kvalifikationskrav som ställs för respektive ledamot. När ordförandens ersättare träder in som ledamot ska han eller hon vara ordförande.

Bestämmelserna för förtroendevalda i 33 kap. om valbarhet, valbarhets hinder och uppdragets upphörande ska gälla för ledamöterna som avses i första stycket 1, 4 och 5 och för deras ersättare.

Av bestämmelserna i 48 kap. 4 och 5 §§, 50 kap. 3 § och 52 kap. 3 § framgår att ledamot eller ersättare i Överklagandenämnden inte får vara revisor i Svenska kyrkan.

Sekreterare och föredragande i Överklagandenämnden är en jurist som utses av nämnden.

Endast den som har fyllt 18 år, är döpt och tillhör Svenska kyrkan får vara föredragande i Överklagandenämnden. (SvKB 2002:9; 2004:4)

43 kap. Kollekt

10 § *Kollekträkenskaperna ska årligen granskas av församlingens revisorer. För en församling som ingår i en samfällighet gäller detta i stället samfällighetens revisorer.*

Revisorerna ska senast den 30 april lämna berättelse över granskningen till domkapitlet. Revisionsberättelsen ska även lämnas till kyrkorådet i församlingen för kännedom.

48 kap. Revision för församlingar och samfälligheter**Val av revisorer och revisorsersättare**

1 § *Föreskrifter om revision finns i lag.*

För en församling som ingår i en samfällighet gäller det som sägs om församlingar i stället samfälligheten. Det som sägs om kyrkofullmäktige gäller då i stället samfälliga kyrkofullmäktige och det som sägs om kyrkorådet gäller kyrkonämnden.

Varje församling ska utse minst tre revisorer och lika många ersättare. Minst en revisor ska vara auktoriserad eller godkänd. Under de år då ordinarie kyrkoval har ägt rum ska det nyvalda kyrkofullmäktige välja revisorer och revisorsersättare som ska granska verksamheten under de fyra följande åren. Valet av auktoriserad eller godkänd revisor får dock skjutas upp och äga rum senast den 30 juni året efter valåret.

48 kap. Revision och granskning av församlingar och samfälligheter**Inledande bestämmelser****Val av revisorer**

2 § *Kyrkofullmäktige ska utse en auktoriserad revisor eller en godkänd revisor som har avlagt revisorsexamen för att granska verksamheten under en tidsperiod om längst fyra år. Till sådan revisor får även ett registrerat revisionsbolag utses.*

Kyrkofullmäktige ska, utöver den revisor som ska utses enligt första stycket, välja ytterligare

två revisorer. Valet ska förrättas av nyvalda kyrkofullmäktige. Om det är ordinarie kyrkoval har ägt rum, för att granska verksamheten under de fyra följande åren.

Den revisor som utses enligt första stycket ska även utses till revisor för dotterföretag.

Valbarhet

- 3 § *Valbar till uppdrag som revisor i en församling är den som tillhör Svenska kyrkan, är döpt och fyller 18 år senast vid valtillfället.*

Valbarhetshinder

- 4 § *Valbar till uppdrag som revisor i en församling är inte den som*
- 1. är ledamot eller ersättare i kyrkofullmäktige, kyrkorådet eller i en nämnd i församlingen,*
 - 2. är ledamot eller ersättare i domkapitlet i det stift som församlingen ligger i,*
 - 3. är ledamot eller ersättare i Svenska kyrkans överklagandenumnd.*
- 5 § *Valbar till uppdrag som revisor i en samfällighet är inte den som*
- 1. är ledamot eller ersättare i samfällda kyrkofullmäktige, kyrkonämnden eller i en nämnd i samfälligheten,*
 - 2. är ledamot eller ersättare i något av de organ som anges i 4 § 1,*
 - 3. är ledamot eller ersättare i domkapitlet i det stift som samfälligheten ligger i,*
 - 4. är ledamot eller ersättare i Svenska kyrkans överklagandenumnd.*

Revisorernas uppgifter

- 2 § *I lag finns föreskrifter om revisorernas granskning. Utöver det som anges där ska revisorerna även granska om församlingens verksamhet sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande*

Revisorernas uppgifter

- 6 § *I revisionslagen finns föreskrifter om revisorernas granskning. Utöver det som anges där ska revisorerna även granska om församlingens verksamhet sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfreds-*

sätt, att kyrkofullmäktiges beslut enligt 47 kap. 5 § har iakttagits samt om den interna kontrollen är tillräcklig.

ställande sätt och om den interna kontrollen är tillräcklig.

Revisionsberättelsen

3 § I lag anges vad en revisionsberättelse ska innehålla.

Revisionsberättelsen

7 § I revisionslagen finns bestämmelser om revisionsberättelsens innehåll.

Revisionsberättelsen ska innehålla ett uttalande om huruvida resultat- och balansräkning bör fastställas och ett uttalande om huruvida ansvarsfrihet bör beviljas.

Revisorerna ska överlämna sin berättelse till kyrkofullmäktige.

Om revisionsberättelsen innehåller anmärkning, ett modifierat uttalande eller upplysningar av särskild betydelse ska revisorerna lämna sin berättelse även till stiftet.

4 § Revisionsberättelsen ska överlämnas till kyrkofullmäktige.

5 § Kyrkofullmäktige ska begära in förklaringar som gäller de anmärkningar som har framställts i revisionsberättelsen.

Därefter ska kyrkofullmäktige vid ett sammanträde senast den 31 december året efter det år som revisionen avser besluta om ansvarsfrihet ska beviljas eller vägras.

Val av revisorer och revisorsersättare

1 § Föreskrifter om revision finns i lag.

Varje stift ska utse minst tre revisorer och lika många ersättare. Minst en revisor ska vara auktoriserad.

Under de år då ordinarie kyrkoval har ägt rum ska det nyvalda stiftsfullmäktige välja revisorer och revisorsersättare som ska granska verksamheten under de fyra följande åren. Valet av auktoriserad eller, i fall som avses i 2 §, godkänd revisor får dock skjutas upp och äga rum senast den 30 juni året efter valåret.

2 § För ett stift som enligt lag inte behöver utse auktoriserad revisor får Kyrkostyrelsen besluta att stiftet i stället får utse en viss godkänd revisor.

Val av revisorer

1 § Stiftsfullmäktige ska utse en auktoriserad revisor för att granska verksamheten under en tidsperiod om längst fyra år. Till sådan revisor får även ett registrerat revisionsbolag utses.

Stiftsfullmäktige ska, utöver den revisor som ska utses enligt första stycket, välja ytterligare två revisorer. Valet ska förrättas av nyvalda stiftsfullmäktige det år ordinarie kyrkoval har ägt rum, för att granska verksamheten under de fyra följande åren.

Den revisor som utses enligt första stycket ska även utses till revisor för prästlönetillgångar och dotterföretag.

Valbarhet

2 § Valbar till uppdrag som revisor i ett stift är den som tillhör Svenska kyrkan, är döpt och fyller 18 år senast vid valtillfället.

Valbarhetshinder

3 § Valbar till uppdrag som revisor i ett stift är inte den som

1. är ledamot eller ersättare i stiftsfullmäktige, stiftsstyrelsen eller i en nämnd i stiftet
2. är ledamot eller ersättare i domkapitlet i stiftet,
3. är ledamot eller ersättare i Svenska kyrkans överklagande-nämnd.

Revisorernas uppgifter

- 3 § I lag finns föreskrifter om revisorernas granskning. Utöver det som anges där ska revisorerna även granska om stiftets verksamhet sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, *att stiftsfullmäktiges beslut enligt 49 kap. 5 § har iakttagits samt* om den interna kontrollen är tillräcklig.

Revisionsberättelsen

- 4 § I lag anges vad en revisionsberättelse ska innehålla.

- 5 § Revisionsberättelsen ska överlämnas till stiftsfullmäktige.

- 6 § Stiftsfullmäktige ska begära in förklaringar som gäller de anmärkningar som har framställts i revisionsberättelsen.
Därefter ska stiftsfullmäktige vid ett sammanträde senast den 31 december året efter det år som revisionen avser besluta om ansvarsfrihet ska beviljas eller vägras.

Revisorernas uppgifter

- 4 § I revisionslagen finns föreskrifter om revisorernas granskning. Utöver det som anges där ska revisorerna även granska om stiftets verksamhet sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt *och* om den interna kontrollen är tillräcklig.

Revisionsberättelsen

- 5 § I revisionslagen finns bestämmelser om revisionsberättelsens innehåll.

Revisionsberättelsen ska innehålla ett uttalande om huruvida resultat- och balansräkning bör fastställas och ett uttalande om huruvida ansvarsfrihet bör beviljas.

Revisorerna ska överlämna sin berättelse till stiftsfullmäktige.

52 kap. Revision för den nationella nivån

Val av revisorer

- 1 § Föreskrifter om revision finns i lag.
Kyrkomötet ska på sitt första sammanträde efter det att val till Kyrkomötet förrättats välja sju revisorer som ska granska verksamheten under de fyra följande åren. Bland dessa ska Kyrkomötet välja en ordförande och en vice ordförande.

Revisorernas uppgifter

- 2 § I lag finns föreskrifter om revisorernas granskning. Utöver det som anges där ska revisorerna även granska om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt

52 kap. Revision och granskning av den nationella nivån

KsSkr 2011:6

- 1 § Kyrkomötet ska utse en auktoriserad revisor för att granska verksamheten under en tidsperiod om längst fyra år. Till sådan revisor får även ett registrerat revisionsbolag utses.

Kyrkomötet ska, utöver den revisor som ska utses enligt första stycket, välja ytterligare sex revisorer. Bland dessa ska kyrkomötet välja en ordförande och en vice ordförande. Den revisor som utses enligt första stycket ska även utses till revisor för dotterföretag.

Valet ska förrättas av det nyvalda kyrkomötet det år ordinarie kyrkoval har ägt rum, för att granska verksamheten under de fyra följande åren.

Valbarhet

- 2 § Valbar till uppdrag som revisor på den nationella nivån är den som tillhör Svenska kyrkan, är döpt och fyller 18 år senast vid valtillfället.

Valbarhetshinder

- 3 § Valbar till uppdrag som revisor på den nationella nivån är inte den som
är ledamot i kyrkomötet, kyrkostyrelsen eller i en nämnd på den nationella nivån,
är ledamot eller ersättare i Svenska kyrkans överklagandekommitté.

Revisorernas uppgifter

- 4 § I revisionslagen finns föreskrifter om revisorernas granskning. Utöver det som anges där ska revisorerna även granska om stiftets verksamhet sköts på ett ändamålsenligt och från ekono-

tillfredsställande sätt och om den interna kontrollen är tillräcklig.

misk synpunkt tillfredsställande sätt och om den interna kontrollen är tillräcklig.

Revisionsberättelsen

- 3 § I lag anges vad en revisionsberättelse ska innehålla.

- 4 § Revisionsberättelsen ska överlämnas till Kyrkomötet.

- 5 § Kyrkomötet ska begära in förklaringar som gäller de anmärkningar som har framställts i revisionsberättelsen.

Därefter ska Kyrkomötet vid sitt andra sammanträde året efter det år som revisionen avser besluta om ansvarsfrihet ska beviljas eller vägras.

Revisionsberättelsen

- 5 § I revisionslagen finns bestämmelser om revisionsberättelsens innehåll.

Revisionsberättelsen ska innehålla ett uttalande om huruvida resultat- och balansräkning bör fastställas och ett uttalande om huruvida ansvarsfrihet bör beviljas.

Revisorerna ska överlämna sin berättelse till kyrkomötet.

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2013 med undantag för bestämmelsen i 43 kap. 10 § som träder i kraft den 1 januari 2012.

Övergångsbestämmelse

Den som före utgången av 2012 har utsetts som revisor eller ersättare för revisor kvarstår i sitt uppdrag till dess ny mandatperiod inträder enligt kyrkoordningen.

1. Revision inom Svenska kyrkan

Bakgrund

Granskning av Svenska kyrkans verksamhet i allmänhet och styrelsens – kyrkorådets, kyrkonämndens, stiftsstyrelsens och kyrkostyrelsens – arbete i synnerhet är centrala delar i kyrkans kontroll och kvalitetsarbete. Kyrkans revisorer fyller en viktig funktion genom sin granskning av redovisning och verksamhet. Revisionen är en viktig resurs i arbetet med ändamålsenlig och effektiv verksamhet.

Efter förslag från Budgetutskottet (B 2005:2) har kyrkomötet gett kyrkostyrelsen i uppdrag att klarlägga vad som är god revisionssed för Svenska kyrkans nationella nivå. Kyrkomötet noterade särskilt att ett sådant klarläggande även kan fungera som inspiration för församlings- och stiftsnivå.

Mot bakgrund av detta uppdrag har kyrkostyrelsen utrett frågan om revision och granskning av kyrkans verksamhet. Utredningen har tagits fram på kyrkokansliet. Utredare har varit Anders Granberg, biträdd av kyrkojurist Bengt Stigner och en arbetsgrupp bestående av tjänstemän från Svenska kyrkans nationella nivå. Utredningens slutsatser och förslag lämnades 15 februari 2011 i form av rapporten "Revision och granskning av kyrkans verksamhet (Svenska kyrkans utredningar 2011:1). Utredningens förslag kan delas in i tre delar:

1. Förslag till förändringar avseende lagstadgad revision.
2. Förslag som innebär att den kyrkligt utökade revisionen blir ett eget granskningssuppdrag helt skilt från lagstadgad revision.
3. Förslag till ett antal förtydliganden av de paragrafer som rör fullmäktige och kyrkoråd/kyrkonämnd. Förslaget innebär bl.a. att krav på arbetsordning införs för kyrkoråd, kyrkonämnd, stiftsstyrelse och kyrkostyrelsen.

Remissbehandling

Utredningen har varit föremål för remissbehandling. I *bilaga 1* finns en förteckning över de stift, församlingar, samfälligheter och övriga som har lämnat remissvar.

Disposition

Skrivelsen är disponerad enligt följande:

- I kapitel 2 och 3 ges en beskrivning av bestämmelserna i dag om revision före och efter år 2000.
- I kapitel 4 beskrivs kyrkoordningens bestämmelser om revision.
- I kapitel 5 beskrivs kyrkoordningens bestämmelser om den utökade kyrkliga verksamhetsrevisionen.
- I kapitel 6 beskrivs de verkställande organ som finns i församling, samfällighet, stift och på nationell nivå.
- I kapitel 7–9 beskrivs allmänna utgångspunkter vid översynen samt övervägande och förslag.

2. Bestämmelser om revision före år 2000

Bestämmelser om revision i Svenska kyrkan fanns fram till år 2000 i 20 kap. kyrkolagen (1992:300). Bestämmelserna byggde på motsvarande bestämmelser i kommunallagen. I kyrkolagens 20 kap. 7–9 §§ reglerades revisorernas uppgift:

- 7 § Revisorerna granskar i den omfattning som följer av god revisionssed all verksamhet som bedrivs inom kyrkorådets och övriga nämnders verksamhetsområden.
Revisorerna prövar om verksamheten har skötts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den kontroll som har utövats inom nämnderna är tillräcklig.
- 8 § Revisorernas granskning omfattar inte ärenden som avser myndighetsutövning mot någon enskild i andra fall än när handläggningen av sådana ärenden har vållat församlingen ekonomisk förlust eller när granskningen sker från allmänna synpunkter.
- 9 § Vad som sägs om nämnder i 7 § gäller också beredningar.

3. Bestämmelser om revision från och med år 2000

3.1 Revisionslagen

Svenska kyrkan omfattas sedan år 2000 av revisionslagen (1999:1079). Lagen är tillämplig på organisationer som enligt 6 kap. 1 § i bokföringslagen (1999:1078) är skyldiga att avsluta bokföringen med en årsredovisning. Denna skyldighet gäller för de flesta församlingar och samfälligheter samt för stiftet och Svenska kyrkans nationella nivå.

Av 5 § i revisionslagen framgår att revisionen ska granska företagets årsredovisning och bokföring samt företagsledningens förvaltning. Granskningen ska vara så ingående och omfattande som *god revisionssed* kräver. Motsvarande revisionsbestämmelser finns även för aktiebolag, ekonomiska föreningar och stiftelser.

I prop. 1997/98:99 *Aktiebolagets organisation*, kommenteras begreppet ”god revisionssed” (sid. 147 f.).

Det kunde naturligtvis övervägas att lagfästa vissa av de mera grundläggande normerna för god revisionssed. Mot detta talar att sådana lagfästa regler under alla förhållanden skulle behöva fyllas ut av och kompletteras med gällande uppfattning om god revisionssed. Om vissa normer lagfästs, riskerar man att revisorns granskning begränsas, eftersom en reglering skulle kunna föranleda motsatsslut. Övervägande skäl talar därför för att... behålla ett system med en ramlagstiftning som ålägger revisorn att vid sin granskning iaktta god revisionssed. Inom dessa ramar bör det sedan ankomma på revisorsorganisationerna och Revisorsnämnden att genom rekommendationer och yttranden lämna närmare vägledning angående omfattningen av revisorns granskning. Det bör dock framhållas att denna lagstiftnings-teknik inte innebär att den slutliga tolkningen av innebörden av god revisionssed överlämnas till revisorsorganisationerna. Det kommer alltid ytterst att vara en uppgift för domstolarna att avgöra vad som i det enskilda fallet utgör god revisionssed.

Genom att granskningens inriktning och omfattning har knutits till "god revisionsstandard" kan den fortlöpande anpassas till utvecklingen inom revisionsområdet. Denna utveckling påverkas av olika intressenters berättigade krav och förväntningar samt revisorns kompetens och objektivitet.

Sedan lång tid tillbaka utfärdar Far (tidigare FAR SRS och dessförinnan Föreningen Auktoriserade Revisorer) rekommendationer och gör uttalanden inom revisionsområdet. I avsaknad av annan normgivning har Fars rekommendationer och uttalanden kommit att uttrycka den gällande normen för de yrkesverksamma revisorernas praktiska tillämpning av god revisionsstandard. Fars rekommendationer används också som utgångspunkter för Revisorsnämnden och domstolarna i deras bedömningar och avgöranden om vad som kan anses utgöra god revisionsstandard.

En väsentlig del av Fars regelverk utgörs av rekommendationer i form av *Revisionsstandard i Sverige* (RS). RS bygger på den internationella revisionsstandarden ISA (International Standards on Auditing) som ges ut av IFAC (International Federation of Accountants). Det finns ett stort antal RS, några väsentliga att uppmärksamma är:

- RS 200 Mål och generella principer för en revision
- RS 209 Granskning av styrelsen och verkställande direktörens förvaltning
- RS 210 Villkor för revisionsuppdrag
- RS 230 Dokumentation
- RS 310 Kunskap om verksamheten
- RS 320 Väsentlighet vid revision
- RS 709 Revisionsberättelsens utformning

Medlemmarna i Far är skyldiga att följa god revisionsstandard och därmed de rekommendationer som Far (och dess föregångare FAR SRS) har utfärdat.

Från och med den 1 januari 2011 kommer ISA att vara det huvudsakliga regelverket för revisionsverksamheten.

Valbarhet och jäv

Valbarhet

För att vara revisor krävs att man uppfyller vissa kriterier. Dessa regleras i revisionslagen. Enligt revisionslagens 10 § kan inte den som är underårig, i konkurs eller har fått näringsförbud eller har förvaltare enligt 11 kap. 7 § i föräldrabalken vara revisor.

De valbarhetsregler som finns för förtroendevalda i 33 kap. i kyrkoordningen är inte tillämpliga på revisorer, vilket innebär att det inte finns krav på att en revisor ska tillhöra Svenska kyrkan. En revisor behöver inte heller vara bosatt i den församling, samfällighet eller stift som hon eller han ska granska.

Jäv

Bestämmelser om jäv finns i revisionslagen. Av 17 § framgår bl.a. att en person inte får vara revisor som

- o ingår i ledningen för företaget [läs församling, samfällighet, stift eller nationell nivå] eller dess dotterföretag eller biträder vid företagets bokföring eller medelsförvaltning eller företagets kontroll däröver,
- o är anställd hos eller på annat sätt har en underordnad eller beroende ställning till företaget eller någon som avses under punkten ovan,
- o är verksam i samma rörelse som den som yrkesmässigt biträder företaget vid grundbokföring eller medelsförvaltningen eller företagets kontroll däröver,

- o är gift eller sambo med eller är syskon eller släkting i rätt upp- eller nedstigande led till en person som avses under första punkten ovan eller är besvägrad med en sådan person i rätt upp- eller nedstigande led eller så att den ene är gift med den andres syskon, eller
- o står i låneskuld till företaget eller ett annat företag i samma koncern eller har en förpliktelse som ett sådant företag har ställt säkerhet för.

Revisionsberättelse och övrig rapportering

I 27 § revisionslagen anges att revisorn senast fem och en halv månader efter varje räkenskapsår ska lämna en revisionsberättelse till organisationen. Mot bakgrund av lagens krav har Far fastställt en rekommendation (RS 709) för hur revisionsberättelser ska utformas i olika typer av organisationer. Nedan framgår den mall som Far har fastställt för församlingar, samfälligheter och stift.

Revisionsberättelse

Till kyrkofullmäktige/samfällda kyrkofullmäktige/stiftsfullmäktige i XXX

Organisationsnummer...

Vi har granskat årsredovisningen och bokföringen samt kyrkorådets (kyrkonämndens, stiftsstyrelsens) (och x-nämndens) förvaltning i ... för år ÅÅÅÅ (räkenskapsåret ...). Det är kyrkorådet (kyrkonämnden, stiftsstyrelsen) som har ansvaret för räkenskapshandlingarna och förvaltningen och för att årsredovisningslagen tillämpas vid upprättandet av årsredovisningen. (x-nämnden har ansvar för x-verksamheten.) Vårt ansvar är att uttala oss om årsredovisningen och förvaltningen på grundval av vår revision.

Revisionen har utförts i enlighet med god revisionssed i Sverige. Det innebär att vi har planerat och genomfört revisionen för att med hög men inte absolut säkerhet försäkra oss om att årsredovisningen inte innehåller väsentliga felaktigheter. En revision innefattar att granska ett urval av underlagen för belopp och annan information i räkenskapshandlingarna. I en revision ingår också att pröva redovisningsprinciperna och kyrkorådets (kyrkonämndens, stiftsstyrelsens) tillämpning av dem samt att bedöma de betydelsefulla uppskattningar som kyrkorådet (kyrkonämnden, stiftsstyrelsen) gjort när det (den) upprättat årsredovisningen samt att utvärdera den samlade informationen i årsredovisningen. Som underlag för vårt uttalande om ansvarsfrihet har vi granskat väsentliga beslut, åtgärder och förhållanden i församlingen (samfälligheten, stiftet) för att kunna bedöma om någon ledamot har handlat i strid med kyrkoordningen. Vi anser att vår revision ger oss rimlig grund för våra uttalanden nedan.

Årsredovisningen har upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger en rättvisande bild av församlingens (samfällighetens, stiftets) resultat och ställning i enlighet med god redovisningssed i Sverige. Förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens övriga delar.

Vi tillstyrker att kyrkofullmäktige, (samfällda kyrkofullmäktige, stiftsfullmäktige) fastställer resultaträkningen och balansräkningen för församlingen (samfälligheten, stiftet) och beviljar kyrkorådets (kyrkonämndens, stiftsstyrelsens (och x-nämndens) ledamöter ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

Vid sidan av rapportering i form av revisionsberättelsen ska revisorn enligt 7 § i revisionslagen även framföra de erinringar och göra de påpekanden till organisationens ledning som följer av god revisionssed.

4. Inomkyrkliga bestämmelser om revision

Kyrkoordningen innehåller kompletterande bestämmelser om revision. Dessa bestämmelser finns för församlingar och samfälligheter i 48 kap., för stiftet i 50 kap. och för nationell nivå i 52 kap. i kyrkoordningen. Syftet med dessa inomkyrkliga bestämmelser är att skapa enhetliga revisionsregler inom Svenska kyrkan. De inomkyrkliga bestämmelserna reglerar:

- ♦ obligatoriskt krav på revision
- ♦ vem som utser revisor
- ♦ tidpunkt för val av revisor
- ♦ mandatperiodens längd
- ♦ antal revisorer och ersättare
- ♦ kompetenskrav
- ♦ revisionsberättelsens innehåll

Nedan beskrivs de olika inomkyrkliga bestämmelserna.

4.1 Obligatoriskt krav på revision

Revisionslagen är tillämplig för organisationer som enligt lag är skyldig att upprätta en årsredovisning. Detta krav gäller organisationer som uppfyller mer än ett av nedanstående villkor:

- ♦ medelantalet anställda har under vart och ett av de två senaste räkenskapsåren uppgått till mer än 50,
- ♦ redovisad balansomslutning har för vart och ett av de två senaste räkenskapsåren uppgått till mer än 40 miljoner kronor,
- ♦ redovisad nettoomsättning har för vart och ett av de två senaste räkenskapsåren uppgått till mer än 80 miljoner kronor,

Storlekskraven innebär att mindre församlingar och samfälligheter inte är skyldiga att upprätta en årsredovisning och därmed inte heller omfattas av revisionslagens krav på revision.

Detta förhållande var föremål för särskilt övervägande i samband med att kyrkoordningen infördes. Centralstyrelsen gjorde i kyrkoordningsskrivelsen (CsSkr 1999:3, del 2, avsnitt 8.11.7) bedömningen att en ordning ”för kyrkans del med delvis olika regler för revision beroende på församlingens eller samfällighetens storlek bör dock undvikas.” Bestämmelser har därför införts med tvingande krav på revision. Dessa bestämmelser finns för församlingar och samfälligheter i 47 kap. 9 § i kyrkoordningen och för stiftet i 49 kap. 8 § i kyrkoordningen. För nationell nivå infördes inga särskilda bestämmelser eftersom den omfattas av revisionslagen på grund av sin storlek.

4.2 Vem utser revisor?

Av revisionslagen framgår i 9 § att ”En revisor utses av företaget. Företaget får bestämma att någon annan skall utse revisor”. Lagstiftaren ger således organisationen rätt att själv bestämma vilket organ som ska utse revisor. Centralstyrelsen (CsSkr 1999:3, del 2, avsnitt 8.11.11) gjorde bedömningen att det bör införas enhetliga bestämmelser i kyrkoordningen där det framgår att det är det beslutande organet på respektive nivå som utser revisor. Det betyder att revisor utses av kyrkofullmäktige i en församling och samfälliga kyrkofullmäktige i en samfällighet (3 kap. 6 § i kyrkoordningen), stiftsfullmäktige i stiftet (7 kap. 1 § i kyrkoordningen) och kyrkomötet på den nationella nivån (52 kap. 1 § i kyrkoordningen).

Varken revisionslagen eller kyrkoordningen innehåller bestämmelser om hur beredning av val av revisorer ska ske.

Enligt 47 kap. 3 § i kyrkoordningen ska församlingen/samfälligheten vid en upphandling utnyttja de konkurrensmöjligheter som finns och även i övrigt genomföra den affärsmässigt. I förarbetena till kyrkoordningen anges att de statliga bestämmelserna i stort bör kunna tjäna som underlag för en bedömning av hur upphandling ska utföras för att anses affärsmässig. Den upphandlingsform som är aktuell avseende revisionsjänster benämns i lagen om offentlig upphandling som en förenklad upphandling. Anbud infordras genom annons eller skrivelse. Enligt rekommendation från Svenska kyrkans Arbetsgivarorganisation (tidigare Svenska kyrkans Församlingsförbund) bör 3 till 5 tänkbara anbudsgivare tillskrivas.

4.3 Tidpunkt för val av revisor

Revisionslagen innehåller inga bestämmelser om när revisor ska utses.

48 kap. 1 § i kyrkoordningen stadgar att:

Under de år då ordinarie kyrkoval har ägt rum skall det nyvalda kyrkofullmäktige välja revisorer och revisorsersättare som skall granska verksamheten under de fyra följande åren. Valet av auktoriserad eller godkänd revisor får dock skjutas upp och äga rum senast den 30 juni året efter valåret.

Motsvarande bestämmelse finns för stift i 50 kap. 1 § i kyrkoordningen. Bestämmelsen om att val av auktoriserad eller godkänd revisor får senareläggas upp till sex månader infördes år 2003 efter förslag från kyrkostyrelsen (KsSkr 2003:7). Motivet till att kunna senarelägga valet av auktoriserad eller godkänd revisor är att de nyvalda beslutande organen ska ges möjlighet att göra en revisionsupphandling.

För nationell nivå finns bestämmelsen om tidpunkten för val av auktoriserad revisor i 52 kap. 1 § i kyrkoordningen. Nationell nivå har inte möjlighet att senarelägga val av auktoriserad revisor.

4.4 Mandatperiodens längd

Enligt 21 § i revisionslagen kan uppdraget som revisor gälla för bestämd tid eller tills vidare. Enligt kyrkoordningen gäller som framgår ovan att mandatperioden för samtliga revisorer på alla nivåer är fyra år och sammanfaller med mandatperioden för de förtroendevalda.

Något särskilt motiv för valet av mandatperiodens längd angavs inte av Centralstyrelsen när bestämmelsen infördes.

4.5 Antal revisorer och ersättare

I 3 § i revisionslagen anges att minst en revisor ska utses. I 4 § anges att en eller flera suppleanter får utses.

Antalet revisorer i församling, samfällighet och stift ska enligt kyrkoordningen (48 kap. 1 § respektive 50 kap. 1 §) uppgå till minst tre med lika många ersättare (suppleanter). Antalet revisorer i församling, samfällighet och stift var dock aldrig föremål för särskilt övervägande av Centralstyrelsen i samband med att kyrkoordningen infördes.

I kyrkoordningen 52 kap. 1 § anges att nationell nivå ska granskas av sju revisorer utan ersättare. Centralstyrelsen föreslog i kyrkoordningsskrivelsen att den nationella nivån skulle ha sex revisorer (CsSkr 1999:3, del 2, avsnitt 8.11.11). Det skulle ha inneburit en minskning med en ledamot från de sju revisorer som

ombudsmötet utsåg till Svenska kyrkans stiftelse för rikskyrklig verksamhet (SFRV). Andra kyrkolagsutskottet ansåg att den ordning som gällde för SFRV skulle bestå (2KL 1999:1, avsnitt 17.12). Kyrkomötet beslutade i enlighet med andra kyrkolagsutskottets förslag att den nationella nivån ska ha sju revisorer.

KsSkr 2011:6

4.6 Kompetenskrav och krav på auktoriserad eller godkänd revisor

I 12 § revisionslagen anges de kompetenskrav som ställs på revisorer. Där anges att En revisor skall ha den insikt i och erfarenhet av redovisning och ekonomiska förhållanden som med hänsyn till arten och omfattningen av företagets verksamhet fordras för att fullgöra uppdraget.

I större organisationer måste minst en revisor vara auktoriserad revisor eller godkänd revisor som har avlagt revisorsexamen. Med större organisation menas den som är skyldiga att upprätta en årsredovisning.

Eftersom inte alla enheter inom Svenska kyrkan är skyldiga att upprätta årsredovisning enligt lag och därmed inte heller omfattas av revisionslagens krav på auktoriserad eller godkänd revisor har kyrkomötet beslutat att höja det inomkyrkliga kravet. Detta har skett genom att samtliga församlingar och samfälligheter måste utse en revisor som är auktoriserad eller godkänd (kyrkoordningen 48 kap. 1 §).

För stiftet måste minst en revisor vara auktoriserad (50 kap. 1 §) om inte kyrkostyrelsen beslutar att stiftet istället får utse en viss godkänd revisor (50 kap. 2 §).

Den nationella nivån måste, på grund av sin storlek, enligt revisionslagen ha minst en auktoriserad revisor. Mot denna bakgrund innehåller kyrkoordningen inga särskilda bestämmelser om krav på auktoriserad revisor för nationell nivå.

4.7 Särskilda krav vid anmärkning i revisionsberättelsen

Revisionslagen anger de övergripande kraven på revisionsberättelsens innehåll. I RS framgår hur revisionsberättelsen bör se ut i olika organisationer.

Kyrkoordningen innehåller en detaljbestämmelse som anger att kyrkofullmäktige (48 kap. 5 §), stiftsfullmäktige (50 kap. 6 §) och kyrkomötet (52 kap. 5 §) ska begära in förklaring på eventuella anmärkningar som har framställts i revisionsberättelsen. Först därefter kan de besluta om ansvarsfrihet ska beviljas eller ej. Värt att notera är att det enligt god revisionssed även finns andra typer av avvikande kommentarer i revisionsberättelsen. Dessa kallas ”modifierade uttalanden” eller upplysningar av särskild betydelse.

5. Utökad kyrklig verksamhetsrevision

Vid sidan av den lagstadgade revision som utförs enligt revisionslagens bestämmelser innehåller kyrkoordningen krav på ytterligare kyrkospecifik granskning. Denna kommer för församling och samfällighet till uttryck i 48 kap. 2 § i kyrkoordningen:

I lag finns föreskrifter om revisorernas granskning. Utöver det som anges där ska revisorerna även granska om församlingens verksamhet sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, att kyrkofullmäktiges beslut enligt 47 kap. 5 § har iakttagits [bestämmelsen om målkapital] samt om den interna kontrollen är tillräcklig.

I 50 kap. 3 § i kyrkoordningen finns motsvarande bestämmelse för stift. För nationell nivå finns bestämmelserna i 52 kap. 2 § i kyrkoordningen.

För församling och samfällighet finns även krav på kollektgranskning.

Delar av den utökade kyrkliga revisionen fanns även före år 2000 genom bestämmelserna i 20 kap. 7 § i Kyrkolagen:

Revisorerna prövar om verksamheten har skötts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den kontroll som har utövats inom nämnderna är tillräcklig.

5.1 Motiv till den utökade verksamhetsrevisionen

Inför Svenska kyrkans relationsförändring med staten utreddes frågan om revision. Mot bakgrund av tidigare gällande regler för revision inom Svenska kyrkan och det pågående statliga utredningsarbetet gjorde de kyrkliga utredarna följande övervägande (Svenska kyrkans utredningar 1998:5, Ekonomi och egen- dom, s 194 f.).

Förslaget till lag om revision är en civilrättslig lagstiftning som primärt syftar till att revisionen skall bevaka utomståendes intressen. Den kontroll som revisorerna har att göra avser därför i första hand den ekonomiska sidan av verksamheten. Den nuvarande kommunala och kyrkokommunala revisionen har ett mer långtgående syfte. Dess uppgift är också att pröva om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt och att den står i överensstämmelse med de särskilda syften som finns för verksamheten. Denna mer förvaltningsinriktade revision utgör ett demokratiskt inslag i den lokala självstyrelsen och är ett nödvändigt instrument för att de förtroendevalda i beslutande organ skall få information om hur styrelser och nämnder fullgör sina uppgifter. Då församlingarnas och samfälligheternas demokratiska uppbyggnad och beslutsformer skall gälla även efter relationsförändringen är det angeläget att detta synsätt på revisionen kommer till uttryck i kyrkoordningen. Enligt förslaget till lag om revision skall en revisor i den omfattning som följer av god revisionssed granska företagets årsredovisning och bokföring samt företagsledningens förvaltning. I kyrkoordningen föreslås utöver detta att revisorn även skall pröva om verksamheten har skötts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt och om den interna kontrollen är tillräcklig. Härigenom uppnås att granskningen även skall ske från förvaltningsmässig synpunkt, vilket stämmer överens med den ordning som gäller idag.

I detta sammanhang bör nämnas departementspromemorian (DS 1996:65) *Förtroenderevisorer i aktiebolag*. I promemorian lämnas förslag till lagstiftning som gör det möjligt att utse förtroenderevisorer i aktiebolag. Vidare föreslås ändringar av den nuvarande lagstiftningen för aktiebolag och vissa andra bolag på så sätt att endast den som är auktoriserad eller godkänd revisor kan vara revisor i sådana bolag. Syftet med förslagen är att anpassa svensk lagstiftning till EG-rättens bestämmelser om vem som får utses till revisor i vissa bolag och att samtidigt behålla en möjlighet att utse personer som inte är examinerade revisorer för en ändamålsgranskning av verksamheten.

Tankegångarna bakom lagförslaget är att det i bl.a. kommunägda bolag och kooperativa bolag ska finnas så kallade förtroenderevisorer med särskilda uppgifter. Granskningen ska i första hand inriktas på förvaltningsrevision och, när det särskilt gäller de kommunala företagen, att verksamheten står i överensstämmelse med de kommunala ändamålen. Däremot bör förtroenderevisorns granskning normalt inte omfatta den ekonomiska redovisningen. Denna del svarar istället de revisorer för som utsetts enligt den allmänna lagstiftningen på området.

Utformningen av förtroenderevisorns granskning ska i princip överensstämma med det sätt som många av de lekmän som verkar som revisorer i dag uppfattar sitt uppdrag.

Förslaget bygger på frivillighet. Om en eller flera aktieägare har mer än hälften av rösterna i bolaget får de utse en eller flera förtroenderevisorer. För dessa blir då promemorians förslag till lag om förtroenderevisorer tillämplig. I sådana bolag kommer det därmed att finnas två kategorier revisorer med olika mandat och med delvis olika uppgifter och befogenheter.

Det kan naturligtvis ifrågasättas mot bakgrund av tankegångarna i denna departementspromemoria om inte samma synsätt borde få genomslag även när det gäller revisionen i församlingar och samfälligheter. Fördelen skulle därmed vara att man behåller den nuvarande mer demokratiskt förankrade revisionen samtidigt som den föreslagna lagstiftningen om revision ger de nödvändiga garantierna för en kompetent och sakkunnigt genomförd ekonomisk revision. Nackdelen skulle dock vara att man i församlingen skulle få två typer av revisorer med krav på olika kompetens och med delvis olika uppgifter. Även regelsystemet om revision i kyrkoordningen skulle bli mer komplicerat och därmed mer svårbegripligt för den som har att tillämpa det.

En bättre ordning synes därför vara, att på sätt som ovan föreslagits, att det i det inomkyrkliga regelsystemet förs in bestämmelser som kompletterar den statliga lagstiftningen och som härigenom också ger revisionen den demokratiska förankring som den har idag. Den grundläggande kompetensen för samtliga revisorer kommer därmed att framgå av lagen vilken, tillsammans med de kompletterande inomkyrkliga bestämmelserna, även anger ramarna för det gemensamma revisionsuppdraget.

Centralstyrelsen ställde sig bakom utredningens förslag, vikt i sin tur godkändes av kyrkomötet. Detta innebär att Svenska kyrkan sedan år 2000 har en utökad kyrklig granskning i förhållande till lagstadgad revision.

5.2 Kollektgranskning

Bestämmelser om kollekter finns i kyrkoordningens 43:e kapitel. Församlingens kollekthantering ska enligt 43 kap. 10 § i kyrkoordningen granskas av församlingens revisorer. I en samfällighet är det samfällighetens revisorer som utför granskningen. I kyrkoordningen regleras inte hur denna granskning ska ske. Kollektrevisionen bör enligt Svenska kyrkans Arbetsgivarorganisation innebära kontroll av att:

- alla kollektböcker finns med i redovisningen
- kollektboken är rätt förd

- beslut om församlingskollekt har fattats på rätt sätt
 - kollekt upptagits till rätt ändamål på rätt dag
 - kollekt har satts in på rätt konto utan dröjsmål
 - församlingskollekt har utbetalats till det ändamål som kollekten upptagits till
 - samtliga kollekt finns med i församlingens/ samfällighetens bokföring
- Senast den 30 april året efter kollektåret ska revisorerna avlämna sin rapport (granskningsberättelse) över granskningen av kollektträkskaperna. Granskningsberättelsen ska lämnas till domkapitlet. En kopia ska lämnas till församlingens kyrkoråd. Detta gäller även om församlingen ingår i en samfällighet.

5.3 Rapport över granskningen

Kyrkoordningen saknar bestämmelser om hur resultatet av den utökade kyrkliga verksamhetsrevisionen ska redovisas till kyrkofullmäktige, stiftsfullmäktige och kyrkomötet.

6. Verkställande organ och dess uppgifter

I revisionen av Svenska kyrkans verksamhet, såväl på lokal nivå som på stifts- och nationell nivå, sker granskning och revision på det beslutande organets – kyrkofullmäktiges, stiftsfullmäktiges eller kyrkomötes – uppdrag. De som granskas är styrelserna under dessa organ. Dessa organ är kyrkoråd, kyrkonämnd, stiftsstyrelse och kyrkostyrelse. Verksamheten bedrivs emellertid även av andra organ än dessa styrelser. Nedan beskrivs dessa organs ansvar närmare.

6.1 Kyrkoråd i församling med egen ekonomi

Kyrkorådets uppgifter framgår av 4 kap. 5–8 §§ i kyrkoordningen. Dessa bestämmelser reglerar vad kyrkorådet i en församling med egen ekonomi ska ansvara för. Uppgiften är bl.a.:

- att uppmärksamt följa de frågor som kan inverka på församlingens ekonomiska ställning
- att göra de framställningar som behövs till kyrkofullmäktige och nämnder liksom till andra kyrkliga organ samt till statliga och kommunala myndigheter
- att bereda eller yttra sig i ärenden som ska handläggas av kyrkofullmäktige
- att ha hand om den ekonomiska förvaltningen och förvalta kyrkans och församlingens egendom om detta inte ska skötas av någon annan

Verksamheten bedrivs av kyrkorådet. I ekonomiska enheter med endast en församling har kyrkorådet den samlade uppgiften att ansvara för såväl de ekonomiska och förvaltande som verksamhetsrelaterade frågorna.

6.2 Kyrkonämnd i samfällighet

Kyrkonämndens uppgifter framgår av 4 kap. 27 § i kyrkoordningen. I paragrafen hänvisas till 6 §, 7 § första stycket 1–3 och 8 § samt till 2 kap 5 § tredje stycket. Dessa bestämmelser reglerar vad kyrkorådet i en församling med egen ekonomi ska ansvara för. Uppgiften är bl.a.:

- att uppmärksamt följa de frågor som kan inverka på församlingens ekonomiska ställning

- att göra de framställningar som behövs till kyrkofullmäktige och nämnder liksom till andra kyrkliga organ samt till statliga och kommunala myndigheter
- att bereda eller yttra sig i ärenden som ska handläggas av kyrkofullmäktige
- att ha hand om den ekonomiska förvaltningen och självt förvalta kyrkans och församlingens egendom om detta inte ska skötas av någon annan.

I kyrkonämnden bereds en rad ärenden av ekonomisk och förvaltande natur. Verksamheten bedrivs av kyrkorådet. I samfälligheter ansvarar församlingskyrkoråd för de verksamhetsrelaterade uppgifterna.

6.3 Stiftens olika organ

Stiftsstyrelsen

Stiftets grundläggande uppgift är att främja och ha tillsyn över församlingslivet. Stiftet har också förvaltande uppgifter. I de 13 stift som finns i Svenska kyrkan är stiftsstyrelsen det organ som är förvaltande, verkställande och beredande åt stiftsfullmäktige.

Stiftet är en egen rättsfigur och omfattar de ”organ” som företräder stiftet dvs. biskopen, domkapitlet samt stiftsfullmäktige och stiftsstyrelsen.

Stiftsstyrelsen ska enligt 7 kap 8–9 §§ i kyrkoordningen:

- leda och samordna stiftets förvaltning och ha tillsyn över nämndernas verksamhet
- följa de frågor som kan inverka på stiftets ekonomiska ställning
- göra de framställningar som behövs till stiftsfullmäktige och nämnder liksom till andra kyrkliga organ samt till statliga och kommunala myndigheter
- bereda eller yttra sig i ärenden som ska handläggas av stiftsfullmäktige
- ha hand om den ekonomiska förvaltningen
- verkställa stiftsfullmäktiges beslut.

Stiftsfullmäktige kan tillsätta nämnder för andra uppdrag. En sådan nämnd är egendomsnämnden som idag finns i elva stift. De nämnder som fullmäktige utser har det uppdrag som stiftsfullmäktige beslutar. Ärenden som behandlas av en frivillig nämnd för att slutligt avgöras av stiftsfullmäktige bereds, förutom i nämnden, även av stiftsstyrelsen.

Biskopen och domkapitlet

Biskopen och domkapitlet fullgör sina uppgifter självständigt i förhållande till stiftsfullmäktige och stiftsstyrelsen. Stiftsfullmäktige utser lekmannedamöterna i domkapitlet inklusive domarledamoten.

Biskopen har bl.a. till uppgift att inspirera präster, förtroendevalda, anställda och frivilliga i deras arbete samt att viga präster och diakoner. Det är också biskopens uppgift att ha ansvar för att evangelium förkunnas rent och klart. Biskopen ska vidare visitera stiftets församlingar samt utse kontraktsprostar. Biskopen är ordförande i såväl stiftsstyrelse som domkapitel.

Domkapitlet har för sina uppgifter tillgång till stiftskansliets personal. De uppgifter som åligger domkapitlet är främst tillsyn över präster och församlingar, överklaganden samt behörighets- och befogenhetsprövningar. Vidare ligger inom domkapitlets ansvarsområde uppgifter rörande gudstjänsten, beslut om kyrko-

musikers kompetens i vissa fall, beslut om stiftskollekter samt frågor rörande församlingsinstruktionen i stiftets församlingar. Domkapitlet får inte fullgöra andra uppgifter än de som anges i kyrkoordningen. Domkapitlet har ingen egen ekonomi utan ska ges tillräckliga resurser för sina uppgifter inom de ekonomiska ramar som stiftsfullmäktige beslutar om.

6.4 Kyrkostyrelsen

För nationell nivå är kyrkostyrelsen det organ som bereder frågor till kyrkomötet. Kyrkostyrelsens uppgift enligt 12 kap 1 § i kyrkoordningen är att:

- leda och samordna förvaltningen av den nationella nivåns uppgifter
- följa de frågor som kan inverka på den nationella nivåns ekonomiska ställning
- göra de framställningar som behövs till kyrkomötet och andra kyrkliga organ, nationella och internationella organisationer samt till statliga och kommunala myndigheter.

Det finns tre nämnder för planering, samordning och utveckling av verksamheten. Nämnderna har sina uppdrag i internationell mission och diakoni, utbildning, forskning och kultur samt Svenska kyrkan i utlandet.

7. Regelförenkling

Inom redovisnings- och revisionsområdet finns idag en tydlig strävan mot att skapa regelförenklingar i syfte att minska kostnaden för administration. Arbetet med regelförenklingar drivs av regeringen genom instruktioner till berörda myndigheter att identifiera bestämmelser som leder till en större administration än vad som kan motiveras av nyttan med bestämmelsen. Regelförenklingsfrågor analyseras även av andra normbildare inom ekonomiområdet, till exempel Far.

Synen på regelförenkling inom det administrativa området behandlades vid 2007 års kyrkomöte. Ärendet gällde frågan om att avskaffa kravet på finansieringsanalys i församlingarnas årsredovisningar. När bestämmelserna om obligatorisk finansieringsanalys infördes uttalade Centralstyrelsen att det fanns ett värde i att samtliga enheter inom kyrkan skulle följa samma regelverk oavsett om det innebar högre krav än vad som följer av lag. Någon analys av de administrativa konsekvenserna av denna principiella hållning gjordes inte. I kyrkostyrelsens skrivelse 2007:6 om *Avskaffande av kyrkoordningens krav på finansieringsanalys* angav kyrkostyrelsen bl.a. följande ”En knappare ekonomi i församlingarna gör också att varje åtgärd som kan eliminera onödiga arbetsmoment är välkommen.” Ekonomi- och egendomsutskottet delade kyrkostyrelsens uppfattning (EE 2007:1).

Den diskussion som fördes i plenum visade att utgångspunkten framöver bör vara att tydligare ställa nytta mot kostnad innan kyrkoordningen tillförs bestämmelser som ställer högre krav på administration än vad som följer av lagstiftning. Översynen av revisionsbestämmelserna i kyrkoordningen har haft som en utgångspunkt att förenkla reglerna, dels genom att göra dem tydligare, dels genom att eliminera krav som leder till kostnader som inte står i rimlig proportion till nyttan.

8. Överväganden

KsSkr 2011:6

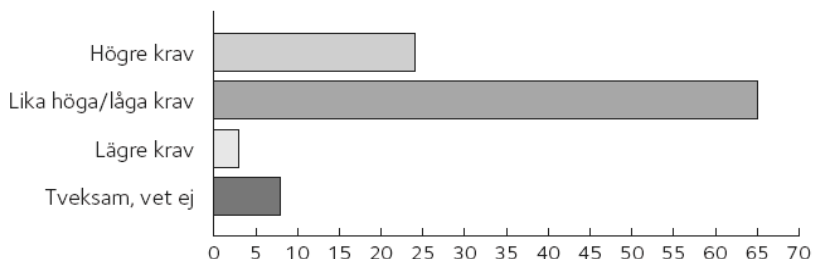
8.1 Behovet av granskning inom Svenska kyrkan

En grundläggande fråga som bör ställas vid en översyn av revisionsbestämmelserna inom Svenska kyrkan är om det finns anledning att ompröva behovet av revision och annan granskning inom Svenska kyrkan.

Svenska kyrkan har en omfattande verksamhet som berör många människor. Svenska kyrkan har högt ställda krav på att verksamheten kännetecknas av ändamålsenlighet och effektivitet. Även efterlevnaden av lagar och regler är väsentlig. Att granskningen har en viktig roll kommer bl.a. till uttryck i inledningstexten till kyrkoordningens elfte avdelning:

De som har hand om kyrkans ekonomi och egendom svarar för sin förvaltning inför både Gud och människor. Förvaltarskapet måste utövas med hänsyn till hela Guds skapelse. En förvaltare måste vara pålitlig och klok och kunna svara för sin förvaltning när den granskas.

Kravet på professionalism kommer även utifrån. Detta framgår tydligt av den SIFO-undersökning som gjordes som en del av utredningen *Prästlönetillgångarnas förvaltning* (SKU 2007:1). Undersökningen genomfördes av SIFO Research International genom en telefonundersökning i november 2006. Intervjuer genomfördes med 1 000 personer, 15 år och äldre, grundat på ett slumpmässigt och riksomfattande urval. En av frågorna som ställdes var "Om du jämför Svenska kyrkan med andra, kommersiella aktörer, tycker du att man bör ställa högre, lägre eller lika stora krav på Svenska kyrkan vad gäller "Professionalitet i förvaltningen"? I tabellen nedan framgår att nästan 90 procent av de tillfrågade hade minst samma krav på Svenska kyrkan som på kommersiella aktörer. Nästan var fjärde tillfrågad har högre förväntningar på Svenska kyrkan än på en kommersiell aktör.

Svenska kyrkan har även andra intressenter genom ansvaret för *begravningsverksamheten*. Här är det en angelägen uppgift att inom ramen för revisionen säkerställa att begravningsverksamhetens intäkter och kostnader inte sammanblandas med den kyrkliga verksamhetens.

Andra revisionsområden avser att genom kontroll av den ekonomiska redovisningen säkerställa att det inomkyrkliga *utjämningsystemet* fungerar och att redovisning av exempelvis kyrkoantikvarisk ersättning sker korrekt.

Svenska kyrkans församlingar och samfälligheter är stora mottagare av *gåvor* och *bidrag*. Det är därför en viktig del av verksamheten att säkerställa kontroll och förtroende för Svenska kyrkan som en stor bidragsmottagare och -förmedlare. Det handlar dels om att säkerställa att gåvor och bidrag hanteras korrekt så att givarna känner sig trygga med Svenska kyrkan som mottagare. Det handlar även om att säkra en korrekt hantering av medel från Sida och EU, liksom rutiner för hantering av gåvor till verksamheten. I flera av dessa fall har revisionen en central funktion också genom att auktoriserad revisor granskar verksamheten i syfte att utfärda olika typer av revisorsintyg.

Mot bakgrund av både Svenska kyrkans egen strävan mot en professionell hantering av verksamheten och de förväntningar som finns hos allmänheten och

kyrkans medlemmar är det av stor betydelse att det finns en lagstadgad revision som följer samma regler som övriga organisationer i Sverige. Om lagstiftaren i framtiden skulle förändra revisionslagstiftningen så att få eller inga församlingar, samfälligheter och stift omfattas av lagens krav på revision bör Svenska kyrkan själv åta sig att så långt det är möjligt för egen del ställa motsvarande krav.

Utökad kyrklig verksamhetsrevision (verksamhetsgranskning)

Vad som ska granskas inom ramen för den lagstadgade revisionen definieras genom kopplingen till god revisionsred. Utöver den lagstadgade revisionen innehåller kyrkoordningen krav på en utökad kyrklig verksamhetsrevision i form av granskning ”om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt och om den interna kontrollen är tillräcklig”. Även bestämmelserna om granskning av kollekt och målkapital utgör krav på utökad kyrklig granskning. Kyrkomötet har en tydlig ambition med bestämmelserna om den kyrkligt utökade verksamhetsrevisionen som framgår av de i avsnitt 5.1 återgivna motiven.

Behovet av denna granskning är lika stor idag som tidigare. Att det vid sidan av lagstadgad revision finns en fördjupad kyrklig granskning av verksamhetens ändamålsenlighet är således både viktigt och naturligt.

Granskningen av verksamheten är väsentlig. Lika viktig är granskning av själva styrnings- och ledningsprocesserna. Granskning i syfte att bidra till en professionell och tydlig styrning av verksamheten är central för en ändamålsenlig och effektiv verksamhet. På detta sätt tillför granskningen även ett framåtriktat mervärde. Denna aspekt av granskningen har historiskt alltid funnits men har på senare år inte haft den framträdande roll som den förtjänar.

Sammanfattningsvis kan konstateras att såväl den lagstadgade revisionen som den utökade kyrkliga verksamhetsgranskningen fyller viktiga funktioner varför båda granskningsuppgifterna är berättigade. Samtliga remissinstanser delar här vår slutsats att kyrkans verksamhet ska granskas på ett kvalificerat sätt och att den lagstadgade revisionen är en självklarhet. Detta får till effekt att kravet på revision enligt lag även fortsättningsvis ska vara inskrivet i kyrkoordningen för att säkerställa att även de minsta församlingarna ska granskas, även om de formellt inte omfattas av revisionslagstiftningen.

8.2 Ett eller två granskningsuppdrag?

Kyrkostyrelsens förslag: Revisionen ska fortsatt vara ett samlat uppdrag som består av dels lagstadgad revision, dels den utökade kyrkliga revisionen (verksamhetsgranskning).

Utredningens förslag överensstämmer inte med kyrkostyrelsens. Det innebar att granskningen skulle delas i två separata uppdrag i form av dels lagstadgad revision, dels verksamhetsgranskning. Lagstadgad revision skulle enligt förslaget utföras av yrkesrevisorer och verksamhetsgranskningen av särskilda verksamhetsgranskare. Syftet med uppdelningen var att säkerställa att båda granskningsuppgifterna får samma fokus. Kyrkostyrelsen delar utredningens uppfattning att både lagstadgad revision och verksamhetsgranskning är centrala och att den ena typen av granskning inte får ske på bekostnad av den andra typen.

Merparten av de inkomna remissvaren kommenterar den föreslagna uppdelningen i två granskningsuppdrag. Kommentarererna kan indelas i två kategorier:

- ◆ de som tillstyrker förslaget i sin helhet eller tillstyrker förslaget men ser behov av ett antal klargöranden, och
- ◆ de som avstyrker förslaget.

De som tillstyrker förslaget i sin helhet eller tillstyrker förslaget men ser behov av ett antal klargöranden

Här återfinns en majoritet av de inkomna remissvaren. Av de som tillstyrkt förslaget i sin helhet återfinns bland andra Bodens kyrkliga samfällighet, Uppsala kyrkliga samfällighet och Borås kyrkliga samfällighet som redan har infört ett system som liknar utredningens förslag.

Några exempel på kommentarer från dem som tillstyrker men ser behov av förtydliganden:

- ◆ Kyrkonämnden i *Göteborgs kyrkliga samfällighet* tillstyrker förslaget men föreslår samtidigt att frågan om intern kontroll ska ske inom ramen för lagstadgad revision istället för verksamhetsgranskning. De föreslår även att verksamhetsgranskarna ska ta ställning i ansvarsfrihetsfrågan – vilket utredningen inte föreslagit.
- ◆ *Lunds stift* tillstyrker förslaget. De konstaterar att det finns risk att uppdelningen blir kostsam och att rekryteringen av verksamhetsgranskare kan bli svår. De har även kommentarer om bl. a. mandatperiodens längd.
- ◆ *Linköpings kyrkliga samfällighet* tillstyrker förslaget. De konstaterar samtidigt att det finns anledning att ytterligare förtydliga verksamhetsgranskningens innehåll. Även Linköping lyfter frågan om verksamhetsgranskarnas roll när det gäller beviljande av ansvarsfrihet.
- ◆ *Huddinge kyrkliga samfällighet* tillstyrker förslaget. De konstaterar samtidigt bl. a. att kraven på verksamhetsgranskarna ställer mycket höga krav på expertkunskap och att krav på en certifiering eller examen för verksamhetsgranskarna bör införas.

Vid sidan av ovanstående kommentarer framgår av andra remissvar synpunkter på antalet verksamhetsgranskare, risken för dubbelarbete, frågor om hur begravningsverksamheten ska hanteras i granskningssammanhang och behov av att kyrkostyrelsen snabbt bör utfärda bestämmelser om hur granskningsberättelsen för verksamhetsgranskningen ska utformas.

De som avstyrker förslaget

Här återfinns en inte försumbar andel av remissinstanserna. Dessa kan i sin tur delas in i två kategorier. Dels de som avstyrker med hänvisning till att det finns utrymme inom dagens regelverk att förbättra verksamhetsgranskningen. Dels de som avstyrker förslaget med hänvisning till att förslaget tidsmässigt ligger fel i förhållande till pågående diskussioner om kyrkans struktur.

Kyrkostyrelsens bedömning

Efter en genomgång av inkomna remissvar kan konstateras att församlingar, samfälligheter och stift har lagt ett stort arbete på att analysera utredningens förslag i denna del.

Kyrkostyrelsen delar remissinstansernas uppfattning att det finns oklarheter som måste diskuteras och preciseras. Denna slutsats tillsammans med den pågående diskussionen om Svenska kyrkans struktur gör att tiden inte är rätt för

att nu genomföra en så stor förändring som blir följden av att införa två separata granskningsområden.

Det är emellertid viktigt att kyrkans utveckling inte avstannar bara för att det finns ett antal stora frågor som väntar på klarläggande. Vi delar de synpunkter som bl. a. lämnats av Luleå stift. Stiftet menar att det finns ett stort utrymme att förtydliga den utökade kyrkliga verksamhetsgranskningen även inom nuvarande regler. Den beskrivning som utredningen ger av verksamhetsgranskningen kan i stora delar anses vara god sed för den utökade granskningen redan idag.

Utredningen presenterade, vid sidan av förslaget om en uppdelning av granskningen, även förslag som rör förändringar i revisionen och ett antal andra förslag som syftar till att utveckla kyrkans revision och organisation. När det gäller dessa förändringar har en överväldigande majoritet tillstyrkt förslagen. Många av dessa förändringar har även varit efterlysta under ett antal år och bör därför genomföras. Nedan presenterar vi dessa förslag.

8.3 Kyrklig revision

Utgångspunkten vid översynen av bestämmelserna om revisionen är att Svenska kyrkan för sin del inte ska införa särskilda bestämmelser som går utöver det som följer av lag för dem som omfattas av lagkraven. I stället har det varit en strävan att, där lagen ger utrymme för olika val, skapa enhetliga regler inom kyrkan. Det gäller t.ex. antal revisorer och mandatperiodens längd.

8.3.1 Kompetenskrav

Kyrkostyrelsens förslag: För församlingar ges möjlighet att inom lagens begränsningar utse en godkänd revisor som avlagt revisorsexamen. Dispensmöjligheten för stiftet att utse en viss godkänd revisor istället för en auktoriserad revisor utgår.

Kyrkostyrelsens förslag överensstämmer med utredningens.

Remissinstanser

Majoriteten av remissinstanserna tillstyrker förslaget. *Visby stift* föreslår att kravet på revisorskompetens ska kopplas till revisionslagens bestämmelser för samtliga nivåer. *Helgums församling* föreslår att certifierade kommunrevisorer bör tillåtas genomföra revision i församlingar och samfälligheter.

Kyrkostyrelsens bedömning

Svenska kyrkan har frivilligt höjt kraven på kompetens genom att församlingar och samfälligheter ska revideras av auktoriserad eller godkänd revisor. Detta har skett för att säkerställa en hög kvalitet på den utförda revisionen.

Sedan kyrkoordningens bestämmelser om revision infördes har revisionslagen ändrats. Idag har kravet på godkänd revisor ersatts av krav på godkänd revisor *som avlagt revisorsexamen*. Kravet på kvalificerade revisorer bör kvarstå och kravet på godkänd revisor som avlagt revisorsexamen bör införas i kyrkoordningen.

För stiftet finns idag möjlighet att, när lagen så tillåter, och efter godkännande hos kyrkostyrelsen, utse en viss godkänd revisor. Samtliga stift har valt att ha en auktoriserad revisor. För att säkerställa en hög trovärdighet i revisionen bör endast auktoriserad revisor utses i stiftet. Nuvarande möjlighet att utse en godkänd revisor i ett stift bör därför utgå. Förändringen innebär även en regel-förenkling.

Även för nationell nivå bör motsvarande regler gälla.

När det gäller Visby stifts yttrande konstaterar kyrkostyrelsen att inget av stiftet har utnyttjat dispensmöjligheten att utse en godkänd revisor. Kyrkostyrelsen delar, tillsammans med majoriteten av remissinstanserna, utredningens uppfattning att kompetenskraven bör ställas högt på yrkesrevisionen inom Svenska kyrkan.

8.3.2 Revisor, ersättare och val av registrerat revisionsbolag

Kyrkostyrelsens förslag: Kravet på ersättare utgår för samtliga revisorer. Möjlighet att utse ett registrerat revisionsbolag införs.

Kyrkostyrelsens förslag överensstämmer med utredningens.

Remissbehandlingen

Majoriteten av remissinstanser tillstyrker förslaget. *Helgums församling* ser fördelar med att välja namngivna revisorer i förhållande till revisionsbolag. Församlingen ser en risk att revisionsbolaget inte utser de mest lämpade till ansvariga revisorer. *Linköpings stift* ser risker med revisionsbolag bl. a. när det gäller tillgänglighet.

Kyrkostyrelsens bedömning

Kyrkoordningens nuvarande revisionsbestämmelser innebär att ett registrerat revisionsbolag inte kan utses till revisor. Denna begränsning i förhållande till revisionslagen har aldrig varit avsedd och bör därför utgå. Det bör vara upp till berörd enhet att välja om en angiven individ ska utses till revisor eller om det är mer ändamålsenligt att utse ett registrerat revisionsbolag.

Idag finns krav på ersättare för yrkesrevisor. Detta krav riskerar att vara kostnadsdrivande. Att samtliga enheter har rätt att utse ett registrerat revisionsbolag till revisor bör ytterligare minska behovet av ersättare. Krav på ersättare för revisor bör därför utgå. Förändringen innebär även en regelförenkling.

Kravet på ersättare bör även utgå för övriga revisorer. Detta förhindrar inte att den enhet som så önskar utser ersättare även i fortsättningen.

8.3.3 Mandatperiod

Kyrkostyrelsens förslag: Församling, stift och nationell nivå ges rätt att besluta om yrkesrevisionens mandatperiod och därmed även när yrkesrevisionen ska utses. Varje mandatperiod får högst uppgå till fyra år.

Kyrkostyrelsens förslag överensstämmer med utredningens.

Remissinstanserna

Majoriteten av remissinstanserna tillstyrker förslaget. *Lunds stift* och *revisorerna på nationell nivå* föreslår att yrkesrevisionens mandatperiod ska vara fyra år, men förskjutas i förhållande till övriga revisorer.

Kyrkostyrelsens bedömning

På den nationella nivån utses samtliga revisorer vid samma tillfälle och för samma tidsperiod (fyra år). På församlings- och stiftsnivå finns möjlighet att senarelägga val av yrkesrevisor. Dagens regler innebär vissa problem:

1. Om revisor utses samtidigt, eller i nära anslutning till andra val skapas ett stort tryck på administrationen genom att församlingen, samfälligheten eller stiftet vid sidan av arbetet med kyrkoval även behöver genomföra en upphandling av revision.

2. Om revisor och övriga granskare väljs samtidigt finns risk för att alla kan komma att bytas ut vid samma tillfälle och att kontinuiteten i arbetet därmed förloras.
3. En obligatorisk period på fyra år är inte alltid ändamålsenlig för revisionen, men torde i normalfallet vara bra för att åstadkomma en stabilitet i revisionen. Det kan emellertid finnas skäl att välja revisor för en annan tidsperiod, till exempel inför stundande indelningsändringar. Det är dock alltid möjligt att avbryta ett revisionsuppdrag i förtid.

Kyrkostyrelsen delar utredningens uppfattning att det finns problem med dagens regler. Varje enhet – församling, samfällighet, stift eller nationell nivå – bör själv besluta om lämplig mandatperiod för yrkesrevisor. En bestämmelse bör emellertid införas som förhindrar allt för långa mandatperioder. Här bör nuvarande period om fyra år vara vägledande.

Några bestämmelser om maximalt antal mandatperioder för en och samma revisor bör inte införas. Det bör istället vara upp till varje enhet att analysera lämpligheten i att samma revisor utför revision under mer än exempelvis tio till tolv år i rad.

De församlingar, samfälligheter och stift som önskar behålla nuvarande ordning kan själva besluta om interna regler som motsvarar dagens bestämmelser. De enheter som delar vår och utredningens uppfattning om bristerna i dagens regelverk kan genom det ökade självbestämmandet förändra mandatperioden för yrkesrevisionen på det sätt som bäst gagnar den egna verksamheten.

8.3.4 Beredning och upphandling av lagstadgad revision

Kyrkostyrelsens förslag: Inga särskilda bestämmelser om upphandling av revision behöver införas i kyrkoordningen. Detta mot bakgrund av dels att den allmänna regleringen i kyrkoordningen gäller även på detta område dels att den praxis som finns bedöms ändamålsenlig.

Kyrkostyrelsens förslag överensstämmer med utredningens.

Remissbehandlingen

Majoriteten av remissinstanserna har tillstyrkt förslaget. *Revisorerna på nationell nivå* har särskilt kommenterat att den praxis som gäller i församlingar och samfälligheter även bör tillämpas på nationell nivå.

Kyrkostyrelsens bedömning

Vid sidan av kyrkoordningens allmänna krav på upphandling finns inga särskilda regler för beredningen inför val av revisor. Eftersom revisionen sker på uppdrag av beslutande organ är det direkt olämpligt att kyrkoråd, kyrkonämnd, stiftsstyrelse eller kyrkostyrelsen bereder frågan om val av revisor.

Den praxis som utarbetats för att säkerställa en korrekt beredning innebär att det är presidiet (ordförande och förste vice ordförande) i församlingens, samfällighetens eller stiftets fullmäktige som uppdrar till kansliet att upprätta underlag för upphandling. Presidiet utvärderar sedan anbuderna och lämnar beslutsförslag till fullmäktige. Denna praxis har visat sig ändamålsenlig. Motsvarande tillvägagångssätt bör även införas på nationell nivå.

Det finns dock inget som hindrar att den enhet som så önskar istället inrättar en särskild revisionskommitté inom ramen för det beslutande organet för att bereda frågor med koppling till revisionen.

Den praxis som finns för upphandling av revision bedöms tillfredsställande varför inga bestämmelser bör införas i kyrkoordningen.

Kyrkostyrelsens förslag: Krav införs på att vald yrkesrevisor även ska utses i dotterföretag till församlingen, stiftet eller den nationella nivån.

Kyrkostyrelsens förslag överensstämmer med utredningens.

Remissinstanserna

Majoriteten av remissinstanser har tillstyrkt förslaget.

Kyrkostyrelsens bedömning

Ett "dotterföretag" i revisionslagens mening uppstår när en organisation har ett bestämmande inflytande över en annan organisation. Dessa organisationer blir då "moderföretag" respektive "dotterföretag". En närmare definition av dotterföretag finns i årsredovisningslagen 1 kap. 4 §.

Idag finns inga bestämmelser i kyrkoordningen om revision i dotterföretag. Ett antal församlingar och samfälligheter har på senare år valt att bilda helägda bolag. Mot bakgrund av detta finns behov av ett klarläggande om revision i dotterföretag.

Av 20 § i revisionslagen framgår att som revisor "i ett dotterföretag bör minst en av moderföretagets revisorer utses". Mot bakgrund av att dotterföretag ofta startas efter ekonomiska överväganden är det naturligt att församlingens, samfällighetens eller stiftets revisor ska vara revisor i dotterföretaget. Eftersom inte alla församlingar och samfälligheter omfattas av revisionslagen bör särskilda bestämmelser om revision i dotterföretag införas. Även för stift och nationell nivå bör en motsvarande bestämmelse införas. Begreppet "dotterföretag" bör för enkelhetens skull användas eftersom det är ett begrepp som finns definierat i lag.

När det gäller stiftens förvaltning av prästlönetillgångar är det naturligt att även här utse samma revisor för såväl stiftet som för prästlönetillgångar.

Värt att påpeka är att stiftelser som förvaltas med s.k. anknuten förvaltning av församling, samfällighet eller stift bör jämföras med dotterföretag i revisionshänseende.

8.4 Revisionens oberoende

Kyrkostyrelsens förslag: Bestämmelser införs om att revisor inte får vara förtroendevald i den organisatoriska enhet som revisorn ska granska. Domkapitelsledamot får inte vara för revisor i det stiftet. Ledamot i Överklagandenämnden får inte vara revisor.

Kyrkostyrelsens förslag överensstämmer i huvudsak med utredningens. Det som tillkommer är bestämmelser om inskränkningar för ledamöter och ersättare i domkapitel och Överklagandenämnden att vara revisor.

Remissbehandlingen

Majoriteten av remissinstanserna tillstyrker utredningens förslag. Kyrkonämnden i Göteborgs kyrkliga samfällighet avstyrker förslaget att verksamhetsgranskarna inte ska få vara ledamot i kyrkofullmäktige eller motsvarande. Skara stift anser att motivet till att revisorer inte kan vara ledamöter i valnämnd är svag.

Kyrkostyrelsens bedömning

Majoriteten av remissinstanserna tillstyrker förslaget. Kyrkonämnden i Göteborgs kyrkliga samfällighet avstyrker förslaget att verksamhetsgranskarna inte ska få

vara ledamot i kyrkofullmäktige eller motsvarande. *Skara stift* anser att motivet till att revisorer inte kan vara ledamöter i valnämnd är svag.

En fråga som varit föremål för särskild diskussion är frågan om jäv och oberoende. På nationell nivå är flera revisorer samtidigt ledamot av kyrkomötet. I församlingar och samfälligheter förs diskussioner om en revisor även får var ledamot av kyrkofullmäktige eller samfällda kyrkofullmäktige. Revisionslagen innehåller inga bestämmelser som uttryckligen förbjuder en sådan ordning.

Det är angeläget att säkerställa att revisorerna är, och även upplevs vara, oberoende i förhållande till den verksamhet de ska granska. Att en person agerar både beslutsfattare och granskare är olyckligt. För att klarlägga jävsfrågan bör därför kyrkoordningen innehålla bestämmelser som anger att en individ inte är valbar till revisor som samtidigt är ledamot av beslutande och verkställande organ i den reviderade enheten. I detta sammanhang är klassificeringen av valnämnderna ofta problematisk. Det finns motiv till att jämställa dem med ett verkställande organ. Det finns även motiv för motsatt bedömning. Det finns ett stort värde av ett tydligt regelverk i jävsfrågor. Kravet på tydlighet innebär enligt vår uppfattning att valnämnder, i detta sammanhang, bör jämställas med verkställande organ.

Frågan har även väckts om det är lämpligt att en revisor i en församling samtidigt är ledamot i beslutande organ på stiftsnivå. Enligt nuvarande regler är detta fullt möjligt. Frågan är dock om det är lämpligt. Eftersom stiftet utövar tillsyn över församlingarnas verksamhet finns risk att det kan uppstå problematiska situationer för en revisor i en församling som tillika är ledamot i t.ex. stiftsstyrelsen. Problem kan även uppstå i de fall stiftens revisorer är ledamöter i beslutande eller verkställande organ på nationell nivå. Kyrkostyrelsen har övervägt att införa ett generellt förbud mot att samtidigt vara revisor på en nivå och förtroendevald på en annan nivå inom Svenska kyrkan. En sådan generell bestämmelse bedöms dock försvåra rekrytering av revisorer. Kyrkostyrelsen föreslår istället att särskilda bestämmelser införs som förhindrar att ledamot i domkapitel samtidigt innehar revisionsuppdrag i församlingar och samfälligheter inom stiftet. Motsvarande bestämmelse införs som förhindrar ledamöter i Överklagandenämnden att samtidigt inneha revisionsuppdrag inom Svenska kyrkan.

8.5 Krav på medlemskap i Svenska kyrkan för revisorer som inte är valda i egenskap av yrkesrevisor

Kyrkostyrelsens förslag: Krav på medlemskap i Svenska kyrkan införs för revisorer som inte är valda i egenskap av yrkesrevisor.

Kyrkostyrelsens förslag överensstämmer med utredningens.

Remissinstanserna

Majoriteten av remissinstanserna tillstyrker förslaget.

Kyrkostyrelsens bedömning

För att tydliggöra att de revisorer som inte är valda i egenskap av yrkesrevisor (auktoriserad eller godkänd revisor) har ett särskilt ansvar att bidra med en kyrklig dimension i granskningen bör valbarhetskriterier införas som ansluter till valbarhetskrav för förtroendevalda. Detta innebär att en verksamhetsgranskare ska tillhöra Svenska kyrkan, vara döpt och fyllt 18 år senast vid valtillfället. Något krav på att granskaren ska vara bosatt inom den granskade enhetens geografiska område bör inte införas. Detta skulle riskera att försvåra rekryteringen.

8.6 Avskaffande av den särskilda kollektgranskningen

KsSkr 2011:6

Kyrkostyrelsens förslag: Kravet på särskild kollektgranskning avskaffas.

Kyrkostyrelsens förslag överensstämmer med utredningens.

Remissbehandlingen

Samtliga stift har tillstyrkt förslaget. Majoriteten av församlingar och samfälligheter har tillstyrkt. *Fässbergs församling och Växjö kyrkliga samfällighet* avstyrker förslaget. Revisionen i *Göteborgs kyrkliga samfällighet* avstyrker förslaget med motiveringen att "viljan att lämna kollekt till stor del bygger på förtroende för Svenska kyrkan och dess hantering av kollektmedel. En särskild granskning av kollekterna och kollekthanteringen syftar till att upprätthålla detta förtroende och är därmed motiverad."

Kyrkostyrelsens bedömning

Kollekten fyller en viktig uppgift i församlingens verksamhet. Detta motiverar att kollekthanteringen uppmärksammas inom ramen för revisionen. Svenska kyrkan erhåller emellertid även andra typer av gåvor och bidrag där det är angeläget att säkerställa en korrekt hantering. Att upprätta en särskild granskningsrapport för just kollekter kan leda till att granskningen blir allt för snäv i sin inriktning. Mottagare av kollektgranskningsrapporten är stiftet. Här är det viktigt att konstatera att samtliga stift tillstyrker att kollektgranskningen ska upphöra att vara ett särskilt uppdrag reglerat i kyrkoordningen.

Kyrkostyrelsen förutsätter att granskningen av gåvor och kollekter inte minskas genom beslutet att avskaffa den särskilda granskningen. Vi ser snarast att granskningen av gåvor och kollekter, men även andra typer av bidrag, framöver får en än mer framträdande roll, inte bara för revisionen utan även i kyrkorådets arbete med att säkerställa en god intern kontroll. De församlingar och samfälligheter som önskar behålla en särskild kollektgranskning är självklart fria att instruera revisionen att utföra en sådan särskild granskning och rapportering.

I den mån revisorerna identifierar väsentliga fel eller brister i gåvo- eller bidragshanteringen bör detta enligt kyrkostyrelsens uppfattning framgå av revisionsberättelsen.

8.7 Revisionsberättelse och ansvarsfrihet

Kyrkostyrelsens förslag: Kyrkoordningen förändras genom att:

– bestämmelse införs om att revisionsberättelsen ska innehålla ett uttalande om resultat- och balansräkning bör fastställas och ett uttalande om ansvarsfrihet bör beviljas för styrelsens ledamöter.– bestämmelsen om att fullmäktige ska inhämta en förklaring om revisionsberättelsen innehåller anmärkningar utgår.– bestämmelse införs om att orena revisionsberättelser i församlingar och samfälligheter ska lämnas till stiftet.– bestämmelsen om att ansvarsfrihet ska beviljas senast 31 december utgår.– bestämmelsen om att fullmäktige ska fastställa årsredovisning ersätts med att fullmäktige ska fastställa resultat- och balansräkning. Fullmäktiges behandling av ansvarsfrihet blir en egen beslutspunkt skild från årsredovisningen.

Förslaget överensstämmer i huvudsak med utredningens. Vissa kompletteringar har skett i förhållande till utredningen med anledning av inkomna remissvar.

Remissinstanserna

Majoriteten av remissinstanserna tillstyrker förändringarna förutom i den del som avser att en "oren" revisionsberättelse ska lämnas till stiftet. *Huddinge kyrkliga samfällighet* anser inte att revisor bör åläggas en skyldighet att lämna en kopia på en "oren" revisionsberättelse till stiftet. Om bestämmelsen införs så anser samfälligheten att motsvarande bestämmelse bör införas för stiftet i förhållande till nationell nivå. *Arvika kyrkliga samfällighet* föreslår att revisionsberättelsen alltid ska lämnas till stiftet. Ett flertal av *stiften* har kommenterat utredningens förslag att revisionsberättelsen ska gå till stiftsstyrelsen. De konstaterar att även domkapitel och biskop kan ha behov av uppgiften. *Far* konstaterar att revisionslagen inte innehåller något uttryckligt krav på att revisorerna ska uttala sig om fastställelse av resultat- och balansräkning. Lagen innehåller inte heller något krav på att revisionen ska uttala sig i ansvarsfrihetsfrågan.

Kyrkostyrelsens bedömning

Revisionsberättelsens innehåll och utformning styrs av revisionslagen och av rekommendationer från branschorganisationen Far. Kyrkostyrelsen önskar, i likhet med Fars förslag, att klarlägga förväntningarna på revisionen. Kyrkoordningen föreslås därför kompletteras med krav på att revisorerna uttalar sin uppfattning när det gäller resultat- och balansräkning samt ansvarsfrihet för ledamöter i styrelse och inrättade nämnder.

Om revisionsberättelsen innehåller en anmärkning, ett så kallat modifierat uttalande eller en upplysning av särskild vikt kallas revisionsberättelsen "oren". Idag finns krav i kyrkoordningen på att kyrkofullmäktige, stiftsfullmäktige och kyrkomöte ska begära in förklaringar i de fall en revisionsberättelse innehåller anmärkningar. Som ett led i förenklingen av kyrkoordningen och eftersom det är en självklarhet att förklaring kommer att inhämtas så bör bestämmelsen utgå.

För att underlätta stiftens möjlighet att utöva tillsyn bör revisor åläggas en skyldighet att lämna en kopia på en oren revisionsberättelse till stiftet. I remissvaren har flera av stiftet lyft frågan om vilket organ som ska vara mottagare av revisionsberättelsen. Utredningen föreslår att den ska lämnas till stiftsstyrelsen. Mot bakgrund av de synpunkter som lämnats föreslår kyrkostyrelsen att revisionsberättelsen ska lämnas till stiftet. På detta sätt får varje stift möjlighet att själv skapa ändamålsenliga interna rutiner för hur informationen på bästa sätt ska hanteras av stiftsstyrelse, biskop eller domkapitel.

Huddinge kyrkliga samfällighet anger att oren revisionsberättelse i stiftet bör lämnas till nationell nivå. Något sådant förslag har inte lämnats av utredningen. Rollfördelningen mellan nationell nivå och stiftet skiljer sig från rollfördelningen mellan stiftet och församlingarna. Detta förhållande gör att en motsvarande bestämmelse för stiftet att lämna revisionsberättelsen till nationell nivå inte är motiverad.

Idag finns krav på att ansvarsfrihet ska beviljas senast den 31 december efter räkenskapsårets utgång. Detta motiveras av att den som innehaft en vald post har rättighet att få frågan om ansvarsfrihet prövad. Eftersom ansvarsfrihet regelmässigt beviljas i samband med fastställelsen av årsredovisning eller efter utredning som kan ta längre tid än till 31 december bör inte kyrkoordningen ställa något särskilt krav på sista datum för beviljande av ansvarsfrihet. Det beslutande organet ska självklart så snart det har ett fullgott beslutsunderlag ta ställning i ansvarsfrågan.

Kyrkostyrelsens förslag: Krav på arbetsordning införs för verkställande organ på samtliga nivåer. Förslaget innebär att beslutande organ inte längre ska fastställa arbetsformer för styrelser och nämnder.

Remissinstanserna

Majoriteten av remissinstanserna har tillstyrkt förslaget.

Kyrkostyrelsens bedömning

Kyrkoråd, kyrkonämnd, stiftsstyrelse och kyrkostyrelsen bör framöver själva ha ett tydligt ansvar för sin organisation och sina arbetsformer. Detta gäller även egendomsnämnderna. Idag är det enligt kyrkoordningen t.ex. fullmäktige i en församling som beslutar om kyrkorådets arbetsformer.

För kyrkostyrelsen finns redan nu i kyrkomötets beslut (SvK2003:10) om Instruktion för Kyrkostyrelsen i 4, 7 och 9 §§ bestämmelser om arbetsordning. Förslag till revidering av dessa bestämmelser i de delar det anses behövt avser kyrkostyrelsen arbeta fram under kommande år.

För att styrelsens arbetsformer ska vara dokumenterade och kända bör kyrkoordningen innehålla krav på att styrelsen ska fastställa en skriftlig arbetsordning. Arbetsordningar finns inom andra associationsformer och det finns en god sed för hur dessa bör utformas och vad de bör innehålla. Mot bakgrund av att den sed som gäller arbetsordningar bör kunna förändras över tid bör inte kyrkoordningen innehålla detaljerade bestämmelser om arbetsordningens innehåll. En god ordning är dock att arbetsordningen innehåller:

- ◆ Styrelsens årsplanering (hur många sammanträden som ska hållas varje år och vilka frågor som ska behandlas på varje sammanträde).
- ◆ En beskrivning av vilka organ som styrelsen inrättat och vilka uppgifter som delegerats till dessa. Även krav på protokoll och annan formalia som gäller för inrättade organ.
- ◆ Beskrivning av övrig delegation samt hur utnyttjad delegation ska anmälas till styrelsen.
- ◆ Vilken rapportering som ska ske från kyrkoherde och övriga tjänstemän.
- ◆ Vilka styrande dokument som styrelsen har upprättat och när de olika dokumenten ska uppdateras/beslutas.
- ◆ Andra principfrågor som bör dokumenteras. Det kan t.ex. avse särskilda uppgifter som ordförande har tilldelats i form av utbildningsansvar för styrelsen eller motsvarande.

En genomarbetad arbetsordning är grunden för ett gott styrelsearbete. Det är också ett av grunddokumenten som verksamhetsgranskningen kontrollerar för att säkerställa att det finns ett fungerande styrelsearbete.

Kyrkostyrelsen noterar att många av remissinstanserna, inte minst stiftet, är särskilt positiva till denna förändring.

8.9 Övriga förslag

Kyrkostyrelsens förslag: Kyrkoordningen ändras genom att:

- hänvisning införs till "revisionslagen" istället för enbart "lag".
- ny formulering införs om att revision ska ske enligt tillämpliga delar i revisionslagen.
- bestämmelse införs om att fullmäktige i stift och församling ska fastställa ersättning till revisorerna.
- Ny rubrik på revisionskapitlen.

Förslaget överensstämmer i huvudsak med utredningens. Vissa kompletteringar har skett i förhållande till utredningen med anledning av inkomna remissvar.

Remissinstanserna

Majoriteten av remissinstanserna tillstyrker förslaget. *Far* föreslår i sitt remissvar att hänvisningen till lag bör förändras. Detta mot bakgrund av att vissa församlingar och samfälligheter inte omfattas av lagstiftningen. *Far* föreslår att hänvisning inte ska vara till lag utan till "revisionslagen i tillämpliga delar". På detta sätt framgår det tydligare att lagens bestämmelser ska tillämpas även av de församlingar som inte formellt lyder under lagen. *Far* föreslår även att kyrkoordningens formulering om att fullmäktige ska fastställa "förmåner till förtroendevalda" ersätts med "ersättning till förtroendevalda".

Kyrkostyrelsens bedömning

Kyrkostyrelsen delar *Fars* uppfattning om att hänvisningarna till lag är för vag. Kyrkostyrelsen föreslår därför att kyrkoordningens hänvisningar förändras på det sätt som *Far* föreslår i sitt remissvar.

Kyrkostyrelsen föreslår även att rubriken för de kapital i kyrkoordningen som reglerar revisionen förändras så att det blir tydligare att granskningen består av både revision och ytterligare granskning. Rubriken bör därför vara "Revision och granskning av...".

Kyrkostyrelsen föreslår i likhet med utredningen att kyrkoordningens bestämmelser kompletteras så att det tydligt framgår att det är beslutande organ som ska besluta om ersättning även för revisorer.

8.10 Ikraftträdande

De föreslagna förändringarna i kyrkoordningen bör införas så snart som möjligt. Detta dels för att snarast åstadkomma de förändringar som föreslås, dels för att förändringar av revisionsbestämmelser, av bl.a. pedagogiska skäl, inte bör sammanfalla med de kyrkoordningsändringar som sannolikt följer av den pågående remissbehandlingen av strukturutredningens förslag. De föreslagna ändringarna föreslås mot bakgrund av ovanstående att träda i kraft 1 januari 2013 och avser därmed granskningen av 2013 års verksamhet. Övergångsbestämmelser införs som innebär att samtliga idag utsedda revisorer och ersättare har rätt att kvarstå under kvarvarande mandatperiod. Övergångsbestämmelsen gäller även för de församlingar och samfälligheter som har dotterföretag.

Förslaget om avskaffande av den särskilda kollektgranskningen föreslås emellertid träda i kraft 1 januari 2012. Detta innebär att den särskilda kollektgranskningen rapporteras sista gången till domkapitlet för verksamhetsåret 2011 (dvs. den rapport som ska avges senast 30 april 2012).

Genom att kravet på bl.a. arbetsordning införs 2013 har församlingar, samfälligheter och stift möjlighet att under 2012 förbereda de förändringar som

behöver göras. Det finns inga hinder för de enheter som så önskar att börja KsSkr 2011:6
tillämpa bestämmelserna om arbetsordning i förtid.

Utdrag ur kyrkostyrelsens protokoll

Utdrag ur protokoll fört vid kyrkostyrelsens sammanträde den 16 juni 2011.

Närvarande: ärkebiskop Anders Wejryd, ordförande, ledamöterna Levi Bergström, Ingrid Smittsarve, Anna Lundblad Mårtensson, Iréne Pierazzi, Nils Gårder, Hans Wallmark, Annette Lundquist Larsson, Lars Johnsson, Lennart Sacrédeus, Birgitta Halvarsson, Mats Hagelin, Olle Burell, Sten Elmberg och Bo Hanson.

Föredragande: Ekonomi- och finanschefen Helén Ottosson Lovén

Kyrkostyrelsen beslöt

att till kyrkomötet lämna skrivelsen 2011:6 Revision och granskning av Svenska kyrkans verksamhet.

Bilaga 1

Förteckning över inkomna remissvar

KsSkr 2011:6
Bilaga 1

Stift

Göteborgs stift
Härnösands stift
Karlstad stift
Linköpings stift
Luleå stift
Lunds stift
Skara stift
Stockholms stift
Strängnäs stift
Uppsala stift
Visby stift
Västerås stift
Växjö stift

Församlingar och samfälligheter

Alsen och Offerdals församlingar
Arvika kyrkliga samfällighet
Balingsta pastorat
Bodens kyrkliga samfällighet
Borås kyrkliga samfällighet
Fässbergs församling
Göteborgs kyrkliga samfällighet
Göteborgs kyrkliga samfällighet, revisorerna
Helgums församling
Helsingborg, Maria församling
Huddinge kyrkliga samfällighet
Karlstads kyrkliga samfällighet
Linköpings kyrkliga samfällighet
Malmö kyrkliga samfällighet
Norrköpings kyrkliga samfällighet
Norrstrands församling
Södertälje kyrkliga samfällighet
Umeå kyrkliga samfällighet
Uppsala kyrkliga samfällighet
Vaksala församling
Västerås kyrkliga samfällighet
Växjö kyrkliga samfällighet
Örebro kyrkliga samfällighet
Östersunds församling

Övriga

Far
Nationell nivå, revisorerna 2007–2010
Svenska kyrkans överklagandenämnd